

A

638

—

VIII

10.

Hermányi József...

... folytatások

Bethlen Farkas

historiájára

1601-1660,

Kvart, Akad. Ktár

Comes Josephus Hermányi

Coll. minor, Tom XVII

2.

Hermányi Jozef
Egyedi Ref. Gap.
Continuatioja
Bethlen Farkas Historiájára.

1601—1660.

MS^{um} hoc ex Autographo propria sua manu decesserat
olim Josephus Benkő. — Hanc etiam Benkőianam
communicaverat mecum 1835e G. Samuel Demény
Bonorum C. Samuelis Remény h. a. p. denatus
1842e, et ego eam propriam in usum describi
feceram anno itidem 1835e. — Subrepta ac 1834^e
communicaverat mecum M. Városhelyini C. Ferre-
phus Lázár de Zárhegy aliud eundem MS^{um} Hermo-
nyiani exemplar, quod cum exemplari isthoc meo,
et respective Benkőiano, de verbo ad verbum
contentiebat quidem, in fine tamen adjecta fue-
rat ibidem nota quaedam, temporis Michaelis I
apud dilucidanda. — Hanc notam exemplari
huic in fine pag 85. 86 transcriptam ipse ad-
jedi.

F. Remény

*) Alia copia hujus MS^{is}
propria itidem Josephi Benkő.
Et manu scripta exstat in
Bibliotheca Collegii N. Euph.
diensis inter MS^{is} dicti Jose-
phi Benkő in folio rub N° 20

**) Nota haec, itidem
propria manu Josephi Benkő
descripta habetur itidem inter
MS^{is} Benkőiana in Biblio-
theca N. Euph. diensis in folio rub
N° 20, in fine tomi.

1. 1604-1660

Continuatio.

Gyanánt holmi elegy-belegy,
De igaz, historici.
Observatio.

1. Kettő volt a nevezetes Székely
Ehoses; a második idősb Rakóczy György
idejében él; holmi levélre akadván, mely-
ben a Török Császár az ő Attyának is, fi-
ának az Erdélyi Fejedelemség Successióját
ígérte vala, le-mene Constantinopol-
ba az azal Fejedelemség keresni, is igent meg
is rettent vala tőle Rakóczy Fejedelem,
nem lévén, semmi kedvessége a Portán, de
a Török másura el-vonvattatván, őtet nem
Secundulá; sőt is, esztendőig Fediulába* tar-
ta, is ott is halva meg. De nem emől vagyón
szó itt a Historia végén, hanem az Attyá-
ról, az öreg Székely Ehoséről, ki is Uris
Tanus vala, mint a fia is. Ez az öreg Szé-
kely Ehoses, elő nemzetből Skármazott
* Fediula, az az hej Somlyó vár Constan ember
Zinapolyban, melyben a nevezetes foglyok tar-
tatnak.

4.

Skermanyi Josef Soldalékja

Jás Udvari Shep-mester: Ekegy mon,
 Danám; de meg haragszik Feliséged.
 Birtatván a Fejedelem, hogy birvást Szol,
 hatna; de meg is vonagatván Magár, al,
 val ada a Sententria adást Terenty Do,
 etorra, ti is jó politikus és belső tédres
 ember valaj; ti monda: Ti ugy jartok,
 kib a Szörö ellen zel tette tek, mint
 Pellerdi Urammal a hára Uregébe be,
 küls Szunnyogj; tsiphe né addig, mig ő
 eszre venne; s, dolgot vegezni; de azután
 ugy tsapná tenyerével Pellerdi, hogy a
 várájában halna. Ti is el térditek; de ha
 a Szörö észre veszi Magár, hogy tsipdesitek,
 Ugy meg tsap, hogy a várájában marac,
 töl alfeléne. E Szóton a Fejedelem val
 elszegyenli magár, s, abba hagyja a tra,
esár Ekihály Vajda; s, kivel Dasha,
 m
 3

Beshlen

ni Sigmund

Tyrannus

György Dó

re viter

ti is kora

Pelle a

vitle

III.

le az Ere

Habranna

bonan. 2.

acta; s, m

wan ar

vabot

Arrestum

Rent-Pa

Utanna,

cealvan,

adtal

Berthlen Gáboras Historiájához. 5.

ni Sigmund öszre szövetkezett vala; Gyomosz
Tyrannus, de vitéz Fejedelem vala. Berthely
György Báthorinak egyik Generális, igen ki-
vitéz ember vala, de felette löszvényes,
ki is kossin hirtelenséggel magát is, ugyan-
adest a sereget; még is Jenőt, Lippát meg-
vette.

III. Báthori Sigmund öször mondott
le az Erdélyi Fejedelemségről. 1. Rudolphus
Imperator elkerülvén, Appolcian és Rati-
bonian. 2. Báthori András Cardinalnak
adta; maga Lengyel Országba ment. Er-
után az Ország ismét visszra hivta; és ekkor
vából Lengyelet hozták Szuzvára; ott
arrestumban tartván, Tholdi István és
Szent Páli János, val 300 loval mentek
utánna; és lopva el hozták, velle Corresponden-
ciában; ürték y öles, de hiába. Ekkor
adták volr Szent Páli Jánosnak Ellamor

és

≡

6. Fhermannyi Jozef Soldadalija

és Canad nevű falukas, mellyeket a Gyermek-
mekortól 1. Rakoczi György háladarlan,
nuk elvön. 2. Harmadikban Joroszlonáb
meg verettezt Bástától. 4. Ekkor elött
Körváng elment vol. 5. Utolsor elment,
vön Frágában Arrestumban holt meg. An.
no 1613. die 20. Thartii, sub Rudolpho

IV. Ennek a Fejedelemnek idejében,
mind Magyar Ország, mind Erdély an-
nyira meg rabadott vala Kémerséggel,
hogy minden Városokat Váratat is, tsak
Kastélyokat is azot manutenéálnak
vala.

Ennek idejében vol ama Nevezetes
Thartz a Beresites mezején Kémest had,
dal edgyütt; Sigmond is az Erdélyi had,
dal edgyütt. E helyről a Kémest General, Cas,
sai Király leper; a mint azt ő tölle nagy
rendű emberet hallottat; ilyen titlos
delegált: He busuljanak, ugy mond a Magyar
gyarab

Börhler

gyarab a
el-vezte

vegerett a
Országban

tendő Gy
valakik

Jegyzet

Q

V. Ez

ról Segit

get estir

belso be

a Thajdu

ul; egye

Frashm

Nagy k

ten had

Cancell

el; kien

Böhlen Tardas Historiájához.

gyarol a keresztet mezején való hartznak
el-vesztéséért; mert ha succedáls volna, el
vegyett dolog volt, hogy mind Magyar
Országban, Erdélyben is vagy tizenkét esz,
tendő ögyermekelen jelyül való idősöles,
valakül Pápi tára nem lennének, mind
Jegyverre hányák.

Dorskai Istvánról

V. Ez Váradis Kapitány valaki ki Török
rök segidége által Erdélyből a Kemence
get estirpálta; mind a külső, mind a
belső békesség helyre állása. Ez telejára
a Hajdu Várasot a Török ellen bástya
ul; egyéb aránt a Török Eredig Kallwig
Szashmáig fel járt. Oh boldog élet, mely
nagy kar lón ennek az embernek hirtelen
halála. Chárai Mihály, a maga
Cancellarius méreg étetével vesztette
el; kiért őtet is contzrol kontra hány

Vak
M

8.

Thermányi Joses Soldaléja.

lak, Darabolák; mellyet e Nemes praecicabol esett dolognak tartottak.

Rákóczy Sigmundrol.

V. Succedala Notstainak Rákóczy Sigmund ki akkor Gubernator vala. Et Successio lön e léppen: Botstai révén eszébe halálaro állapotja, Testamentaria Dispositiojában hagyta e Commenda'sa Successoraul Thomonnai Bálintot, ki igen virtuosus ember vala, és minden dolgában Botstainak a latere híven Jergolodatt. De ez ebben véte el usjár, hogy nem tsinálván egyéb fundamentumot, a Regnicolák között promotiojára, fundals tsab a Botstai Dispositioján; mely praecjudicálris láttarván az Ország libera electiojának, a Statusot azon meg háberodtanak. Es noha köszvény miatt igen meg nyomrodott ember vala, meg is im

kább

≡
≡
≡

Berklen

kább va
delemül

fejeden

közri ha

Bálint

is indult

Ország

totta

gotta,

az Ország

naihoz

jár el

VII. E

a Har

láván

inhan

a Jy

konba

rola,

Itább valózták Rakotri Sigmendot Feje,
Delemül; ti is egyeb arans jámbor és jó
Fejedelem, elein pedig Egri Kapitányt is
vitézi himel viselt ember volt. Homonnai
Bálint pedig frustráltott, ti már meg
is indult volt csak kevesed magával az Or,
szág Gyülesere, Electura, kinek partya is tar,
totta Beshlen Gábor is; mellyert meg is fe,
gatta, vasasztatta egy ideig Rakotri. Ceteris
az Ország is inkább járvalt volna Homonnai
nairhoz, mint Rakotrihoz, ha amaz mód,
járt el nem vesztette volna.

Báthori Gáborról.

VII. Ezre révén Rakotri Sigmend, hogy
a' Thara-fiai ingaját Báthori Gábor,
lárán másképpen is a nyavalya miatt
inhabilitásis per tractatum Cedala
a. Fejedelemséget Báthori Gábornak; a'
konban a' mi tintsét Congerálhasott
volt, ti vivé; és a' Szád varás is a edo,
mai

10.

Hermányi József Toldalékja.

mai Nászától impetrálát néki Báthoni
inauguraltatét 1808.

Ex debi termetü, virtuosus ifju fe,
jedelem vala; de a vol nosz alkalmatos,
tágot, ártalmas veszett Conversatio, s a mel,
lett magolat beérinlett veszedelmes tanát,
adot ábraal egyeb arant is az a felébre haj,
tando elmét, meg vesztegetél; s, részegeske,
desre, és fajtalan tisztalan élesre veszema,
tetét; nemelylet magol feleségeikkel,
kedvescedet néki; mint Kamuthi János,
kasz Gyaluért; az honnan ames trágas tr,
Ja példá beszed vala akkor az Urak közt:
Tartsz Fiern Kata; tied Gyalu Vára;
Másof fel-guvalkodtat, vitézi virtusvairal
éles elméjével, és teste termetével; a több,
bi közt vala Imrefi János, veszedelmes; de
feleségiért igen kedves embere; kisa jó
rend Kurvosi Jánosnak nevezett vala;
ez publice arzal hírelledett, hogy Nagy
Sándor sem volt virtuosusabb Báthoni
János

Berhler

Gubernál,

néki van

János

János

a Regnic

jében int

Er előtt b

lete meg

János

berkkel e

menven

ne lakik

meg. vette

bi. mente

Elle

vagy ha

daral egy

miatt ve

kal Com

nus Jorga

Berhlem Garlas Historiájához.

Gabornál; s, ha volnának Parmenija en-
nel is van nem alább való Janicsza Imre,
s Janicsza. Ez is hasonlót a Kémes és
Jöröl Császár velle Contemná lették;
a Regnicolátos öszve vették. Ezért ide-
jében intestinum Dellum támadott, s az.
Ez előtt Berhlem Gábor el árulásván, e-
lete meg tartásáért kintelenítették a
Jöröl Clientela ala Confugiális más Jöem-
berekkel együtt. Ez Kebeben, ^{Jöröl} Primalart bé-
menvén, el foglalta, s, fel-Dulásván ben-
ne lakik vala; s, a Berhlem elmenetelen
meg-rettent Urak is, hozzája Kebeben
bé-mentek vala.

Ellene támadván egyfelől Serbán
vagy Raduly Tholduvai Vajda (mely Vaj-
dával egy jake lő eretise, s, nemadava,
miatt veszett vala öszve;) a Dravaia,
kal Correspondéálván: más felől a Palati,
nus Jergátu Sigmone, meg szentítették va-

la
~~~~~
}

Báthon
s, ha
máskor
s, a mel,
Tanács
létre hoz
szeged
vetem
kell
s, a
tragédia
Urak közt
Vajda
társasáival
s, a több
delmese
krisa jó
szent vala
hoggy
Báthon
Gábor

12.

Hermányi József Soldaléja.

la Széchenyi; de a Bethleni Gábor Jöröl
 segítség hozásánál híres habván, meg
 nem várhatta; hanem Brassó felé el-
 szaladott, onnan Eholdura felé, hulva,
 veszve, éhezve által menven, Lengyel
 Ország felől mentek hazá, a' meg-ma,
 radtak; ekkor lett az az emlékezetes do,
 log, hogy Forgács Sigmund, meg bójá na,
yon is jöruen meg ette a sotalan to
maját. El-közelitvén azért Bethlen
 Gábor is, az Ország mind az erőt lá,
 ván, mind idegen lévén Báthoritól,
 butsut adta Néki, és kényszerítettett
 Váradra le-menni: az hollott nem
 sol-ido mulva, maga bor ivó hívei vi,
 tózi Szilasi János, Hermányi Gergely
 3, mások meg ösök; kites azután Beth,
 len Gábor öletett-meg. Jörtent halála
 Anno 1613. 28. Orosbris, Váradon kívülmen,
 ven hintón mulatozta. Ittvege é nagy
 Familiánal. -

Bethlen

~~Bethlen~~

Ab Ann
 ben Jorog
 karitaté
 meg-örünt
 Hazán le
 károl; de
 labá nem
 boldogtal
 E' G
 la a Jöröl
 lyeket Na
 recuperat
 meg tart
 Jencé me
 val meg
 E' G
 indulván
 kes Kláh
 nekis, he

Beshlen Tartás Historiájához.

Beshlen Gáborról.

Ab Anno 1586. Erdély mind veszedelem,
ben Forgóván ad Annam 1613, akkor va,
laktaték fejedelemül Beshlen Gábor, s akkor
meg szünténét a háboruságol; mert noha a
Hazarán Livül voltanak szereztes hadato,
závok; de a haza földet az ellenőg Lova
laba nem nyomta ad Annam 1657ig, igen
boldogtalan esztendőig.

E Beshlen Gábor kintelenítettett va,
la a töröknel oda igenni Lippás és Jenőt, mel,
lyeket Bashon Sigmond idejében Korbély György
recuperált volt, mellyeket azután örömet
meg tartott volna; de nem lehetett; hanem
Jenőt meg is pénzivel eszivel, s respectuá,
val meg tartotta vala

Akender. Basa Lengyel ország ellen
indulván, parantsola a török Császár, a
két Oláh Vajdátón Livül, Beshlen Gábor,
na is, hogy mellje menne az Erdélyvel

kel

Török
meg
d.
kulva,
gyel
eg-ma
etes do
na
lan to
Beshlen
öt las
entol,
ttetett
nem
iveri v
Gergely
stán Besh
halála
kivülme
é nagy
Beshlen

Thermányi József Soldalékja.

kel; s el is méné velle kintelen Skutinig.
 Vols is a Lengyellel, mint Keresztény Fe.,
 jedelemnek Correspondentiája, hogy ha ü.,
 közetre ment volna is a dolog, a Magyar
 Fegyver a Lengyeleknek ^{rem} Artott volna, de jobk.,
 nál iselven még is art, magat interponat,
 ta's, ölet meg bébellette. Letter 1617 ben

Onnan visszaxa térven, Thomonnai
 György jöve ellene Nemes Jactiobol, s ni.,
 mely Erdélyi prantosolnak igazgatásából,
 hogy Fejedelemséget Nyerne. Elöl-járv ha
 deis birta vala Gombos Andrásra, Szegény
 tegényből vitézsége által el híresedett vi
 ter emberre: Sarmasági Sigmundra, es Fe.,
 vika Sigmundra Gre. mely Szikák eleitől
 Jozva Jactiosus emberek voltak; a mint Jo.
 vika Stránnak, ennek az Esttyának, ti
 Bátorri Sigmund Cancellarius vala, exi
triumba is tellett vala menni, ugyan fe.
 jér is vevél végre Szahmárt. Ezek vétele,
 nül adartak megezorittani Beshlen
 Gabert

Beshlen

Gabert, mi

na Celebr

a dolog, n

nem a'

Szélelye

Dalás e

Jo' cspar

ver' ölet

a Szahol

Élelyelne

Gombos a

permetu

Beshlen

Dals meg

tatott a

vaska,

tott: Sz

úies e

Exe

rúsd' ven

Beshlen Fardas Historiájához. 15.

Gábor, midőn Szinteri Ország Gyűlését akar,
na Celebrálni Segesvárátt; De hírével esvén
a Dolog, maga ki sem méné ellenek; ha,
nem a' tájékon lévő Vármegyéket s a'
Székelyeket külvön ellenek Kamuthi
Dalás alatt, ki Janátó Ur és Dobolában
Jó Szpán vala, igen tanult vitéz; s meg-
veré őket Dásmé: velle volé olcsényi Fardas
a Szabolcsi Jó Szpány is. Ahz el-Jogott Er-
élyieknek meg-Gratizáltott a' Fejedelemsé-
gombos azután Jeről körben aladt, et ad
perpetuos Carceres damnatus, s idővel
Beshlen Gábor intercessioja által szaba-
dult meg. Sarmasági Papiáta lévén, talál-
tatott azután Szablya tarsolyában ilyen
íráska, mely a' Fejedelemséket praesentálta
tott: Prodi Dominum Clementissimum
diebus septem vicibus.

Ezben azán a Fejedelemségben meg e,
rösödvén Beshlen Gábor, joglalatot követ
egyéb

Beshlen
Gábor

16. Hermányi József Toldalékja.

egyéb dolgok közt az Ecclesiát és Scholát Jól,
gyarban, és Ugy hozza be Magyar Országból
tudós Papokat, az Imperiumból Professoro,
kat, öntete Szép öreg harangokat Váradon,
Sagarasban, Szérváraton építete Mástya,
kat, és Sz. Helyre állata a törvényes Dolgo,
kat is mint meg mutatják az Articulu,
sol, kvált az ibig-beliek. At Jus Ligatu,
möt is ügyelze tollálni, mellyet talál,
val vala fel Intentelenül a Báthori Sigmund
idejében meg-ölt Urak Procurator Papas,
Joni, de a tanadás el terüleséért el nem
leheté rontani.

Azon közben a Csehok, a Religio,
ban való üldöztetések miatt rebelláltak
Ferdinandus II^{us} ellen, és Fridericus Van
lozta magának Pimályul: azon meg
bántódások lévén a Magyar Ország béliek,
nel is, mind a Magyar Országat, mind a
Csehok invitálal Beshlen Sabert is Consu
gial Portához is; azért a Jó Engedel mé
ből

Beshlen

Beshlen
ellen, és igen
hogy Magya
lára minden

Horvát is pe
tal vala, ter
vettél, nem

mint, mint
de azonban
rtel. Hom

szegyel hac
gyoi meg
calta. Chir
Ország gyul
Beshlen Sab

Solag, Besh
szamá. Ch
Chir
vite melle
Santr ba

Beshlen Tartas Historiájához.

17.

^{indul}
ből Beshlen háddal 1619. ben Ferdinandus
ellen, s igen nagy progressussa is len; úgy
hogy Magyar Országok a Dunán innen
köz minden részét keréhez véve, sőt Au-
striára is penetrálván Beshen meg szállót,
túl vala; levésben is mult, hogy meg nem
vették, nem annyira Ostrommal s levéssel,
mint ~~mint~~ a Turasbéli söt factio miatt;
De azonban Fridericus Pragánál meg ve-
retél. Thomonnai is Lengyel Ország felől
Lengyel hadakkal be-ütven, s Rakotzi György
gyót meg-vertén, Beshlent Détszól arv,
cálsa. Mindaztal Besztertze Wányán az
Ország Gyűlésén Királya választaték
Beshlen Gábor. De tractára mennén a
dolog, Beshlen Gábor meg békellék a Csá-
szárral. Gy. Gy.

Ehikoron Beshlen Gábor a Morva
vize mellett a Hodolni vára alatt való
santuba szoritotta, koplaltatta s veszté

Tegette

2

Hermányi József Toldaléja.

tegette volna a Császár Armádáját, s. jo
ha negyed része meg maradt, végre el-borá-
totta őket, s. szembe lött a nál az Armáda,
naik fő Generalisával s. más tisztekkel
s. hollott ilyen dolgok estek a többi
között.

1. Hogy minden a Gr. Thienrijmy
Karaja Conte de Ekhonte Nigro (s. rü,
videlen General Nigronnal hivattott)
sol nagy Emberekkel a Cantzrol ki jött
volna s. a Fejedelemsé sol szin néppel
az helyhez közelített volna, mind maga
mind Lovas Tollerason lévén, tetteté mint,
ha a Lorol le strállani kívánna, melyet
a Német General is látván s. gondolván,
hogy le is strállana, ő is a Lováról le
strállta, de a Fejedelemsé Lovon marada,
s. azzal a General az egész néj előtt Con-
fundáltaték, s. úgy Joga a Fejedelemsé velle
kezes a Lorol; melyért is a Császár s.

Udván

Beshlen Tartás Historiájához.

19.

Udvari Tanács előtt igen nagy disgracia,
abban eset Kigron, hogy a Császár repu-
tációját maga előtt viselni nem tudta, és
nek lépés az Armadában viselve, és a Ge-
neráliságtól is megfosztaték. És ezután
a Beshlen követi láttak Bésben; volt nu-
fekete, himnlöhelyes, vén ember. És halálig
is azon despectusban maradt. -

2. Miköz a Fejedelem a Sántzot nére-
né, és közben is löttek ki a Várból Tartás-
kal, és midőn kinnél hívek, hogy menne bá-
torosabb helyre, nem teletedte, ezt
mondván: Hol láttátok, vagy hallottátok
voljo Uraim! hogy Király vagy Fejedel-
met öreg lovó szerszámmal löttek volna
le? ugyan csak nem hagyja Szándékát,
hanem Aba köpenyegét is, törönséges Sür-
get véven, abban kerülé, és néregeté meg,
a Sántzot, és úgy tön dispositiót. Eldör meg

a
Z

Thermányi József Soldalélya.

a Sántában volt a Nigron Armádája.

3. Paris Pál, az Oláh hadaknál Com^{is},
Missariussa meg írven egy Kemeret Ka-
 pitányt is, látván, hogy be nem eri, a tol-
 las buragányt a Sántába utánna hajtot-
 ta vala.

4. Itt esett Kamuthi Dalának egy tri-
 gója, ki a Vármegyének Generalissa vala
 kir is, a több Distriktet midőn lémé a Feje-
 delem, hogy a népet a Sánta ostromlásra
 készítsél is, animálja; réa ajánlja magát
 Kamuthi Dalás is; de monda: El megyek
 magam is; tal egy kérésem legyen, Fel-
 séged halgassa meg! Felele a Fejedelem Mon-
 ja kegyelmet meg halgatja! Dalás
 monda: Éhég ifju legény koromban Egren
 laktamban fogadtam erős hittel: Seregben
 leve hiden menve, Szélyen nem jérok; meg
 vert Juto hadban utol nem maradok ostrom-
 ra elől nem megyek. E helyre mond a
 Fejedelem

Perhlen Tartas Historiájához.

21.

Tejedelem: Nemis kívánjuk, hogy kegyel
med híres meg-Stragje, hanem hadjuk tsak
a maga emberségére. másot nevettek. -

Setthona vizen levő hid meg lyukad,
van, a Tejedelem is a vízbe esék, és egy sze
gedi Átván nevű kengyel futoja rugósván
uteinná, mind letten talpra állanak; mert
tsak väll hegyig ér vala ott a víz; ezt aru
tan meg nemelite. Ezt vörz emennek tartot
tal. Ereksán vörz a jör ekkorábol a ha
dattal Nagy-Sombarta, is onnan a Frascá
ra követeket bocsátá. Innen a török is, Tatar
hadak alárajja ellen el menének, Határlei
Bata alatt; de a Tejedelem a vég Harak
ban hirt titestven, Ersek Ujvár tájat meg
verék öles, volat le vagának; Klispetre Deget
is, ki derék isiu Legény vala, el fogák. Eru
tan a Tejedelem is mene ad Vuticra best
tertre Manjára. Ezt Erdélyi hadakat hara
kelle bocsátanni. Etelen igen hideg vala.
a nemes trása fenn álva meg-fagyottja

Telej

ya.
al Com
iet Ke
a tol
hajtot
Egy tr
issa vala
a teje
mlásra
a magat
megyel
yon, fel
delem the
Dalas
an Egren
li: Serogben
jevo: meg
radok: ostrom
mond a
Tejedelem

Thermányi József Tolclalé'ja.

Telejtár is hideg miatt halva evett-le a
 terol Gre. Erdélybe bemenvén, helyben volt
 a Fejedelem és a hadak 1624. ben.

Anno 1625. ezeket küldé a Fejedelem.
 Berhlem Gábor követtségben: Kovácsotzki
István fő Komorniját is, ronlonságát: Mi
ko Ferentz Quadot Nemes Kapitánus
 Nyas, és scultetus nevű Doctorát, kit aru
 tánn Casarina a Fejedelem effszony öle
 tett vala meg.

Az említett Quadot több helyetre is
 jártassván a Fejedelem, egykorban a Szechi
 ai Királyhoz Gustavus Adolphiushoz is
expediálván lengyel Országon által, akon
 Sigmund Király el vétetvén a levelet, de
 fel nem mérszelvén Szatárstani, vissza
 küldötte vala mind levelestől; egy Secre
variussát Eüdvén fő követtségben a Fe
 jedelemhez; Ei is minden nagy kevélyen

el

Dehler

dyone,

német

alcarva

harag

lyi Feje

a Hon-

is nagy

Fejedele

annym

meg ne

a Can

felele

nec Cu

mine,

nonis

Cepi in

Jam

Jun

dama

mint

eljöve, feljövve a Grädtsabon, meggyühe-
nésnél elcseri az Studentziás Palota előtt
alcarvan leülcseni a Hop-mester, meg-
haraguvél is, monda, hogy ő. nemül Erdé-
lyi Fejedelem ajtaja előtt; bevivén azért
a Hop-mester Audenciára, ott is megédesen
is, nagy zelussal süvegét feltevén kerde a
Fejedelemmel pártolódni, Kiva Fejedelem
annyiira meg habovdék, hogy helyében is
meg nem alhatván, nem bírta a feleletet
a Cancellariusra, hanem kemény szóval
felele: Regem tuum honori, sed non timeo,
nec Curo; Rex enim tuus est, non meus; Do-
mine! Quoad titulum Rex^{me} Major; sed ma-
noris auctoritatis in Polonia, quam ego Prin-
ceps in Transylvania; neque in toto orbe est
famosior. Eren tivül lön valaszkosa is, Con-
fundaltasván el butszék, is, hintot sem a
dánab alája, hogy tivtességesen le lüldjék,
mint fel hortál vala. Ehég is tromfolya

vala
==
==
=

24.

Hermányi József Toldaléja.

vala ez Merkten Gaber, ha él vala. Quod a
Zusan meg hala; Et midőn a borbély esen
teralna, a nagy bűdőség miatt meg beteg,
vél is, meg hala.

Az 1625-beli Kóvetetnek Instructio,
jól e vala, hogy előbb a Római Császár
kissebbik leányát kérjék a Fejedelemnek hán
Zassagra, ha látját megjät; mert a Nemnyer
a Fejedelem venni nem akarta, mivel hogy
rut vala; Et azután 33. értendő kerában a
Bavariai Elector ez értendő vőn em ber
vőre feleségül; De lettek egy néhány gyer
meik: az beszélték, hogy Scypioval
hivalt Rappanokkal él az vőn Elector
a jurificatio vigett. Hogyha pedig az
Austriai házban a dolog a Fejedelemnek
Ob religionis Diversitatem nem succeda l
na, mennénel a Brandenburgus Elector,
hoz. Georgius Vilhelmushoz a hugóért Cha
tharinaért

tharinaért

tharinaért

tharinaért

valo háza

mentum

trilorott

lőse a pro

gabán

szerepe,

a Diligenc

nya; ment

midőn az

körül, a

Johas le

tartaték

nus vala

religiója

mot 3, Cor

tol a dő

nus vala

tu; Caeser

tu; jo be

jegyzel

thannóért. Bizonyos az Austeriái Hárból
való házasság Sucedált volna, az jó Junctio
mentum lett volna a Töröl elleni, ama is
trélorzott Beshlen Tabor; mert májból gyü,
létse a pogányt. Simulált is a religio dol,
gabam ^{holmika} fejelelem, hogy magának kedvesseget
szerzene; sed sub colore honeste; de valósággal
a Religioért nem adatvón a Császár leán
nya; mentek a Követel Berolinumban. Ott
midőn az első Audentiára mennének a
követel, a Ethiko Ferentz Süvegéből a Danu
Tobras levette a Szél, mely vez Omennel
tartaték. M. Ez a Ethiko hogy-már Unita
nus vala; de valósággal nem vala Semmi
religioja: a Papiutaságban a Purgatoriu
mot, Ceremoniakat jóvallotta; a Sideságu
bol a Szombatos; s Ethillenarius is vala:
rus vala Személltyében; de fajtalan indulan
tu; Ceterum viláq Szerens értelmes, exper,
tus, jó bátorságu, Sz. Ezt a Követel el is
jegyzék Catharinát; Dotalitiumban bizo
nyos

Hermányi József Toldalekja.

nyos Summaig aduon a Fejedelem Fagorast,
Ehunkárossz, Tolajt, fel-üldvön arról a
 Diplomát is. A Lakadalomkor az öregbí. Dá,
 kotri György representálta a Fejedelem ké,
 pész; ő deponálta a juramentumat; és véghez
 vitte a Thatrimoniumnak lülvő árnyékat;
 a Fejedelem Affsrennyal kevés ideig agyra
 ülessel. Jövő istban Catharina meg-himlő,
 zött; de az Ortráján az Orvosok vizsgálta vet,
 tel is, nem ártott. Esolennitásban proce
dentias tivána a Bavariai Elector töverje;
 de a Brandenburgiare lön; mert öröm-eltya
 képet viselte.

Anno 1626, ismer a Romai Császár
 ellen indulva a Fejedelem ősz felé. Vá,
 radról ki indulván, lassu menésében el-
 esét Kemény János alatt a lo, is, a jel zais,
 lónak alsó részéből egy darab el-törvén,
 nosz Omennet tartadott. Ez indulásban a
 Jörülkel és Manzfeld nevű Generállal

vala

ale a Fejede

mi Conje

bol Conto

to hada

mi elfog

binán l

jában is

talán

esett reb

Császár

enstein

bor, ekk

Pilestian

Jott; de

son; me

ten Gabo

lira Da

egyezni

dot meg

lom meg

vala a Fejedelemnek Correspondentiája; ki hol,
 mi Confederatus Fejedelmének alarajjól.
 bol Continualja vala a Császár ellen va,
 to hadakozást; de a Császár a dolgot hol,
 mi elfogott Követeltől ki tanulván, (Fla,
 binán talott egy Rivari Ferentz, religio
 jában is minden dolgában igen álha,
 tatlan voss erköltsü ember, ki az előtt
 esett rebelliojért ezzel keresett bectves a
 Császár előtt, hogy eretel prodaítsa;) Va,
 lenstein Generált igen negedes, dühöd+ em
 bert, Kharzfeld eleibe ülölött; ki egész
 Silesián által mindenütt rajta lapu,
 sott; de csak el jött Kharzfeld; de ki
 sön; mert Paláninál tellett volna Dech,
 ten Gabornal meg egyezni. Et Budai Khar,
 liza Dasánal is ott kellett volna meg,
 egyezni a Fejedelemmel; de az Kharz,
 dot meg-irálván abban is a Fejede,
 lem meg Csalamkozék, is, azután Sol in

+ Erreket Con
junctis armis fell
 vala Continual
 munk a Hadakoz,
 zást

Kenettel

gcorast,
 la
 bitda,
 m ki,
 regher
 yelasi
 agyra
 himlö,
 sz a vob,
 pprace
 töveje,
 röm-ely
 Császár
 tel. Va,
 seben el-
 jet zást
 töven,
 laiban a
 nerállal
 vala
 3

Herminyi Jozef Toldataija.

Zenettel is nehezen mozdítható el a Ka-
grád alól, sajnálván ha Pogány kézben
esnek. Azután az ellenség elérte; de a
Fejedelem jobbnak ítélte, hogy éjjel
el-szálljanak előtte. Östöl vala eben
a Dudaí Veres, praetendálván, hogy jobb
volna mindketten elveszni, mint a
hatalmas Császár gyálaratjára visz-
szállani; ki nek a Fejedelem
ilyen Példa beszéddel felele: A Kés
nem feltétlen másra hátra, hanem hogy
erősebben üssön; azért éjjel Gyarmathoz
előzének, Dandárt hagyván hátul; de az
azon éjjel olyan sokat egymásközt a tű-
tomböző népek meg fosztának, is meg is
ölének; interim a tábor helyen sok tű-
zet hagyván.

Küldötte vala ide a Palatinus
Kerri Jánost követtségbe; de az alatt a

Kerri
/ / /
/ / /

Berhles

Kerri Jánost
Kerri Jánost
Kerri Jánost

de hogy
Fejedelm

meg tud
Csalárhoz

ben tala
is mond

tervvel;
menetel

Kerri Jánost
küldetve

la a Fej
a Berhles

de mihe
indita

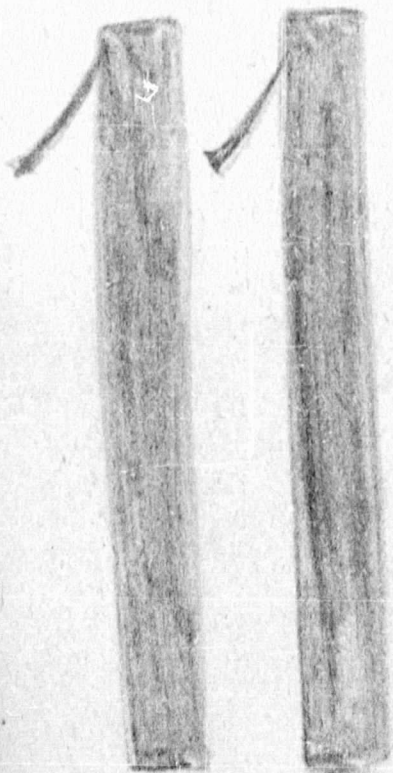
kei fel közt csata indulás, azért a Fejedele-
lem Kérinek így válaszola: Éhivel az U-
rad, mint a Theodor praxis, teged úgy borsá-
tott; de az a t ellenégemet rám hozta,
azt érdemlené, hogy elűsném a Fejedet;
de hogy meg-esmerjed mind te Keresztény
Fejedelmi indulatomat, mind az Urad
meg tudja, hogy reménysege Szerent valo
Családságával nem használ, is készeb-
ben talál, mint sem gondolta, meny-el
3, mond meg: El várom az Uradat a velle
tevölle; Inre bírván a Szerentsemek ki
menetelét. Ekkorán másodszor is el jöve
Keri János követségbe a Palatinustól
küldetvén, tinek neha nem hiszen va-
ta a Fejedelem, mindaráltal tetteti
a Békesség tractájához hajlandóságát;
de mihelyen be-életülé, mindgyárt el
indita a tábornak mint imént említi

sem

2

2

Hermányi József Soldatéljár.

Zenettel is nehezen mőrdishata el a
 grág alól, Sajnálván ha Fogány lérben
 esnek. Azután az ellenség el értezt;
 de a Fejedelem jobbnak ítélte, hogy éjjel
 el-szálljanak előtte. Óstól vala, eben
 a Dúdoi Vezér, praetendálván, hogy jobb
 volna mind ketten el vesznien, mint a
 hatalmas Császár gyalázatjára visz,
 tra szállaniok; kinek a Fejedelem
 ilyen Példa beszéddel felele: A Kos
 nem feltében mász hátra, hanem hogy
 erősebben üssön; azért éjjel Gyarmathoz
 előzének, Dandart hagyván hátul; de a
 zen éjjel tolan tolatol egymásközt a lü"
 lombözö néjket meg fosztának, is meg is
 ölenek; interim a' tábor helyen tole tü"
 zeket hagyván.

Küldötte vala ide a Palatinus
Kerri Jánost követtségbe; de az alatt a

ker
 /
 /
 /

Berh
 ker fel
 lem K
 rad, mi
 tott; de
 azt erol
 de hogy
 Fejedelm
 meg tr
 Galarac
 ben tal
 is mond
 l'völkel
 menetel
 Kerri Ján
 küldet
 ta a Fe
 a Péter
 de miha
 indita

ke' fel közt tsata indula; azért a Fejede-
lem Kérinek így válaszola: Elhível az U-
rad, mint a Theclator pacis, téged úgy bocsá-
tott; de az alatt ellenégemet réim hozta,
azt érdemlenéd, hogy el'úsném a' Fejedet;
de hogy meg-esmerjed mind te Keresztény
Fejedelmi indulatomat, mind az Urad
meg tudja, hogy reménysége Szerent való
Családságával nem használ, is készek,
ben talál, mint sem gondolta, meny-el
is, mond meg: El várom az Uradat a' velle
levöllel; Inre bízván a Szerentienek ki
menetelét. Azután másodszor is eljőve
Kér János követségbe a Palatinustól
küldetvén, tinek neha nem hiszen va-
la a Fejedelem, mindazáltal tetteti
a Békesség tractájához hajlandóságát;
de mihelyen be'vételüle, mindgyárt el
indita a' tábort a mint imént em'lix

sem

2.

Hermannyi Josef Goldaléja

tém, és méné Szécsenhez; hova harma-
 dib napján járadván is, éhervé el érterél
 Khamfeld is Circiter 8000 emberrel, ki-
 ket jól halmoz kenyerelel meg-profon-
 tozának. Ez a Khamfeld néa neve egy
 köz Khusquitasságot sem érdemlett vol-
 na, igen kissiny, Jönnyat, Nyul abraza-
 tu, nőtelen von ember; de valóának velle
 Szép Frautzimmeret; egyébb aránt híres pro-
cius had-viselő embernek tartatott.
 Deformisabb embert alig láthat az ember;
 azért a hol tsuffágból, le-irját vala
 Nyulat innat vala, s Jodrot a Nyakába,
 s intitulábrát Khamfeldnek. E visz-
 sza Szállások a más néf is meg je-
 de is, ejjel el Szállottak is, így mint a kes-
 vercedő val Koldus egymástól In is,
 gargatásából el távozott is, keresztény
 vert Nemontottanak.

Er
 //

Berlin

Et ut
 edig is bi
 u reditus

Ann

nat követ

ket dologb

a dolog pr

reget vetve

szar ellen

valc hada

velemnek
 Generalis
 tra Turca
 palaj mor
 de Keres
 ganyt, s
 az Impen
 ban a C
 velemnek

Berhlen János Historiájához

31.

Er uttal nem terjesztheték tovább az
eddig is tört 7. Vármegyének bírádalmás
és reditur

Annii 1628-nak elein Kemény Ján
nost követségbe küldé a Fejedelem tit,
kos dologban Cardinal Garman Péterhez;
a dolog pedig ilyen vala, hogy immár
veget vetvén a Fejedelem is a Romai Csár
szár ellen való hadakozásnak, Ján ellen
való hadakozást Jorálnak vala, és a Feje
delemnek offerálták vala, hogy lenne
Generalis Exercituum Christianorum con
tra Turcas; melyre igen inclinatus is
vala; mert noha szerezett nékiel igen
de keresztény gyomorból gyűlölte a Jo
gányt, és rá is igérté vala magát, ha
az Imperiumbéli hadakozásokat akkor,
ban a Császár Sopialhatja vala, és a
Fejedelemtől proponált szűkeges me
Dümb

22. Herminyi Jozef Soldalataja.

Diumbe subministrálnak vala. E dot,
got pedig nem a Palatinus által, hanem a
Cardinalis által azért folytatja vala, mert
a Palatinus nagy Amulussa vala, s, az
előtt egy levelét a Fejedelemnek le is küldö
vette vala a Portára, s, alig nyomá el a
tüzet a Fejedelem, s, csak a háznál van
benne, hogy tudva volt a Porta előtt is a
Fejedelem s, Palatinus közt való nagy
harag, azért az irást vélhetően suppressi
titulummal.

Tartozik az is Beshlen Gábor dolgair,
hoz, hogy a Lengyelék meg unván felette
igen az s 40. Extending Ural ködött Kir
rallyolat, Erzismundus, azért a Kadzi vi
lietől, s, más nagy emberetől bízattak,
tik vala; a Szeccai Király is hadakozván
ellené, igen irgatja vala; azonléppen a
Khuszák is s, akkor is volt Erdélyben leg
elsőben

Beshlen Gábor

előbbén e Hus
nél, Tatar
tumor, és biron
betegsége s aru
jon, mely dol
jelt Soldalata
val a portát
közöttene, ha
kerest volna,
de s, az áltora
vala, ottan
való meg er
ny Anno 162
Palladason,
melly Nyava
lur sem cat
nem háznál
lanul is elt a
mizete ezen
moe nélkül
is igen itta,

elsöbben ekkusza követ. Jett is vala Jo,
völnél, Tatarjal em. már nagy Junidarness,
tumot; és bizonyosan meg is indul vala ha
betegsége s arutain halála ne intervenia,
jon, mely dolog végett üldötte vala egy
felöl Soldalagi Ethikályt 1628^{ban} az adc,
val a portához. De miolön hadait is ehez
készteté, hatalmas Compendentiát s
szerezett volna; söt még tsal az Uolvara ren,
des s, az öltözeteket is mind ahöz készítette
volna; ottan hamar a követnek a Portáról
való meg érkevése után, meg kezdte betegesed
ni; Anno 1629. kezdöclél el betegesedése a
Tulladason; arután Vir-terragban is esél;
melly Nyavalyában sem ordinarius Ekedü,
cusi sem extra ordinarius orvosok semmit
nem használhatának; mert igen allalmas,
lanulis és az old praescriptum ellen, ter,
mérzete szerént is a Gyümölcset és tejjel
mod nélkül élven, de a Zorratlan mustot
is igen itta, és az igen hideg vizet; söt
ülben

Hermányi Jozsef Toldaléja.

télben, nyáron az italának jeges vízben
kellett állani. Végre Bertsenyi Imre, kit
az előtt a Fejedelem disgustált volt, mely
miatt nyughatatlanságban, sub juratellu
religiosis, Romát, Jeruzálemet meg járván
(mert igen Papiista ember vala;) Bertseni
is megfordult vala, s idővel ugyan a'
Nemes Császár birodalmában telepe-
dél meg; ez egykor béjőve Erdélybe s, a Fe-
jedelemnek udvarolván; mielőtt már a
Fejedelmet a Fulladozás igen haborgatá,
ná s a hydroponat is volnának jelei a
lábain;) Commendála egy Ekerői Doc-
tor, ki a Nemes Császárnak Ordinari-
us Medicussa vala, jelentvén min-
ha őtet is hasonló Nyaralyából vette
volna ki; mellyen kapván a Fejedelem,
kérésére igen könnyen el is bocsatta
mindjárt a Romai Császárt; hollott

felni

felni kell va
is, kinél az e
ta vala, de
mint a Vörbe
közvetlen az
mindjárt
magát Jara
jens helye
protestatió
irabéli disc
discussai, ki
Nemes Doc
s is, Pido
vala az im
hogy ha a to
vanya víz isa
erős; de az
a Fulladozás
könnyű dolog

Berthlen Farkas Historiájához

35.

felni kell vala annak jó alacattyától
is, kinek az előtt birodalmás quæstitor,
ta vala; de kapott a Szegény Fejedelem
mint a Vörben halo, mindenhez. Elér,
kerven azért tsak hamar a Medicus,
mindgyárt perorvadéálja, hogy vitesse
magát Savanyu vizekre, is, azokkal él,
jen e hely ellen publica obtestatiolat,
protestatiolat, is, hervosza ki-bocvatott
írásbeli discursusolat tőnek a maga Me,
Discussio, kiválsképpen egy Sculptus
Nemes Doctor Evangelicus, más Reber,
quis is, Sicut Doctor; de ugyan tsak pra,
valeala im eznek tanatsa; azt álisván,
hogy ha a többinek ísületet szerént, a sa,
vanyu viz isala miatt el jöne is a Hy
Dreps; de azon viznek erejével elsőben
a Julladorást meg-gyogysván, azután
könyü Dolognat tartomá a Viz-tervá

got
E

Hermányi József Soldaléja.

Számú ezet forintokat. Depositumul mel-
 lyes Collocálanak Ramos-Ujvárbán. A Fe-
 jedelem Császáry Számára Aranyat 5000,
 Tallér 5000, jóféle ezüst öt pénzres garast
 5000 forintolig, a künjaro aranyon (mely
 vala circiter husz ereny valoj) és egyéb-
 kinjaro Talléron és lötő pénzzen kívül.
 Annak felette Számtalan és gazdag ezüst
 marhák, lora valo eszlőzöl, Ferfi, és Csé-
 szonyi gazdag öltözetek, bőves marhák töb-
 bet Száz ezet tallér érőnél, mellyek Fe-
 garasba tétettek le Kemény Boldiári le-
 Zealá: ez a Fejedelemnek Kemény János
 nak Attya. Váradon lévén beteges, az
 ott lévő kánya Feredöl ledvéert, és a Tha-
 gyar Országi Conventiculumert, Lötseröl
 is hozta l vala egy ott loto Thohert, és
Docter is volt; ez is Curála, a lábain ven-
 beket nyírván, hogya nosz nedvesseg a

kon szivárgna
 szebe juttán,
 védel ott, Gyula
 szonyolat, és a
 kes, mig Várad
 Ugy lön a rend
 Big menne,
 meg Engeden
 le riteti Mag
 meg mánap
 ja tribret,
 miden mar
 na enni, ma
 vadrar néb
 pitany, Tha
 pitany, és ke
 kére tentat,
 kes elibe ad
 lot art gon

Berhelen János Historiájához. 39.

don szivarogna ki; de tsak kijába. Itt e,
szébe jutván, Jóról Ártóban mitsoda béles
szébe ott, Gyuláról hozának béles süttö Csfe,
szonyolat, és azot szütnék számára bélese,
ket, míg Váradon vala. Onnan bé indulván,
ugy lön a rendelés, hogy Jordáról tsak Enye,
Díg menne; de el heheredvén, nem szalla-
meg Enyeden a Doctorot Tanátsából, hanem
le viteti magát Szérvára el alélva; ett
meg másnap két vagy három kalán kon,
pa tribrét, és egy kevés Mondola tejet; de
midőn már az Inasot el-talavodtak vol,
na enni, már tsak alig szolhatván; és uen,
vardván néli Nagy Pál, a Jó Gyalog Ka,
pitány, Matkási Ferentz Udvari Vitri Ka,
pitány, és Kemény János, igen kedves hívei,
kére tentát, pennát, pappirovat; melye,
ket eleibe adván, ira les rendet szépen; an
zot azt gondolván, hogy még valamelyik

ne
S
S
S

Thermányi József Tolclaléja.

nek valamit akar testálni, a közönséges
Testamentumon kívül; de az Írás mely
 nél többet sem nem szól, sem nem írt
 azután) é' vala: Ha Isten velünk
kisoda ellenünk? Senki nintsen. Bironyá
ra, bironyára senki nintsen. Ezen az
 gondolván az ott állol, hogy alunni akar
 a Fejedelem, tédet hájtván ki menérel;
 azonban Peter István az Udvari Pap
 bi-menven, imádkoztata; s, egy tyukmony
 sültni idő alatt meg hala é' nagy Fe
jedelem, kihez hasonl. Thagyar István
Királytól s, Thátyai Királytól józva
 nem hallatott: ezes, vitéz igen maga
 viselő, kegyelmes, liberalis, jó aconemus,
 munkában járakataslan, haszonalan
 dolgokban idejét nem töltö, külső léje
 igen tekintetiben Orszlány Conversa
 cíójában Nyajas, józan életű, kegyes

ges
 ges
 ges

ges s, Isteni e
 nem tette; de
 gón könyorú
 ben tartó, ta
 Jundala; du
 Disputatio
 nak attyol,
 Ehez haragú
 tö, haragot n
 nem ver ekom
 telődő; bi a
 nagy authon
 gae lést nagy
 tö, by a bor it
 hette, s, Rem
 la való burge
 ha remelhe
 Oh Vajha
 többé él

get's, István szolgálatott külsőképpen
nem tettét; de burga; Szegényeken, könyör-
gölon könyörülő; Egyházi rendet isztelest,
ben tartó; Tapláló; Célát építő; Segítő
Jundala; Tudas emberet Conversatiojában
Disputatioiban Gyönyörködő; Harafiai
nal eltyöl; minden rendet premovalo.
Eheg haragúni tudó; de azt meg-ménél-
lő; haragot nem tartó; nem kegyetlen; I,
nem ver eskomjuhozó; hamar meg-engeszt-
telő; Li a közönseges helyen magát
nagy auctoritással; benne; pedig belsőskol-
gai közt nyajas; Szelidséggel magát ris-
lő; de a bor italt fejé fajása is nem szenved-
hette; de Kemény Sancerneak ~~...~~ vol-
ta való burgo eselamatioja ez; oh Vaj
ha remélhető volna valaha más!
oh Vajha nem született, aragy d
rölké élt volna.

Egy
...

Hermányi József Toldaléja.

Egy időben élnek ez három kha,
gyarol. 1. Beshlen Gabor. 2. Pázmány
Péter 3. Eszterházi Miklós. a Pa-
latinus. Az említett Pázmány Péter azt
mondotta vala egykor Remény Sándornak:
Ez az ott ember volna, ki titeket arra
kínserittene, hogy a Jöröltől elszakadja
töl's, ellene rugóazzatok, míg Isten a
Kereszténységem másképpen könyörül;
mert ti az őnal terletben laktok: oda
ánatobáért adjátok meg a' mivel tar-
tottok, ide tartásatol tsak jó Correspon-
dentia; mert itt Keresztény Fejedelemsé-
mel van dolgotok, ti: a Romai Csá-
rával; a Dományotok nem kell; a Jö-
rölös tölévétel a Dományokkal; mert ne-
ha flárod edes ösém. Nélelűt elégseges
hitelűnt is, tekintetűnt vagyon merstan
a mi egyelmes keresztény Császárnak
előtt.

Beshlen

előtt; de tse

Nemzet elő

gyar Fejedel

tan Contem

plid a t

akart legye

los isigen

khagyar va

vangelica

özöje vala,

ajgat Szeret

mind Beshle

idejében ig

gyar nemzet

nemből áll

hatnál a m

végeze Ste

de a Relige

egyed ma

Beshlen Farcas Historiájához.

előtt; De tsak addig durál az a Némes
Nemzet előtt, miglen Erdélyben Eha,
gyar Fejedelem hallatik flocsalni, azu,
tan Contemtusban jutván, Gallérunk alá
pölit a Némes, akár Daju, akár Maras,
akárki legyen az. Ez az Eszterházi Ethik
los is igen ezres, modos, authoritativus je
Ehagyar vala; és azon kívül, hogy az E
vangelica Religional mindenül nagy ul
Dözöje vala, nemzetjelet is annak Szabad
Sagas Szerető hasznos embereket valának, is
mind Beshlen Gábor, is mind Kábotri György
idejében igen Szomjuhozrál vala a Eha
gyar nemzetnek Szabadosságát, és a Ehagyar
nemből állandó Kivalóságát, hogy restituál,
hatnát a régi Ethohats merer Ethejand
Végezese Szerent; volt emöl elég tractat is;
De a Religio miatt nem érheté-el a meg
egyeres maga perfectioját; Beshlen Gábor

igen
~
~
~

Thermányi József Soldaléjja.

igen Martialis ember vala; és el mondja
 vala azt, hogy csak volna más ei procu
 valná a Hadal firetés, és a derék hadal
 nak egyben szerezés, egyéb aránt a Had
 viselet annál molestlaját örömet felven
 né, és soha homnyában békességben lat
 ni nem is Évanna. Eza Tejedelem, szép
respectussával az előtti Portai tizenöt e
 zer aranyat tíz ezerre le-szálitotta va
 la, kit azután való el vesztenel. Sok ha
Dakorasi firetett sok hadal tartási, és a procu
 más Udvar tartás közt is hagyott vala
 ez a Tejedelem, a Tárházban többet egy
Million kész piénnél, a Sokat éró Sokai
Széchen és clendiumolen kívül, és é
 mint azért életében Martialis ember
 volt; úgy Testamentumában is azt rende
 te vala, hogy öt veres Szimbajás sok
 nál, temetés és azzal élesittenék; De
 nem tseléd él azt a Testamentum

nal
 ~~~~~  
 ~~~~~  
 ~~~~~

Reshlen

nal Execu

életében m

jo ideig. M

dagadó tal

also Juggo

korab Tagja

Sinos nevü

vala, monda

kolib am m

meg nem ho

gond, meg

é

Sabol, testes

verel, melly

hese regig

tapogatta a

haritott ha

nia nem é

semjven e

Beahlen Farlas Historiájához.

nak Escutorai. Képviselőjait is maga
 életében meg hozatván Comtemplálta
 jó ideig. Mídon a Vízkeresztben igen el
 dagadóztak volna tagjai, s, azok közt az
 első fűggők, tapogatóván szegénynek kitű-
 koraab tagjait is a' velle bajlodo Korbély
 János nevű, ki igen jászai tréfa's ember
 vala, mondta szegény fejedelemnek: La-
kolik ám most a li dolak timentalankodil.
meg nem haragudván azt felelte, ugy van
gyon's, meg érdemli.

Egy nap meg hala maga hagyá-
 sábol, testes fel bonták, s, belső részeit li-
 vevék; mellyet Catharina nem tsak meg
 néze végig irtorrás nélkül, sőt fogdosta,
 tapogatta a fel-metelt testnek. Szívét fel
 hasított hasait, és egyéb tagjait; De sem-
 mis nem szomorodván, sőt egy könyvet
 semjvén az el vetermedet Intentalen
gyon's

mondja
terocu
 hadal,
 Had
 febru
 an laro
 szep
 zenőre
 totta
 Pot has
 s, a pa
 tt vula
 bbet egy
 ro' Pohar
 ul, sőt
 ember
 s rendel
 gyaiszok
 nek; De
 mentum
 nal
 3
 3

46.

Hermányi József Toldalékja.

gonosz szívvü affszonyi állat.

Estve az nap-halál hírt monda-
ni, a Római Császárhoz expedáltaték
Kemény János, de ötet a Császár meg nem
ajándékozta, Parmány jelentvén ennél előt,
ne láttatné örülni a Fejedelem halálát.

Catharina még életében a Fejedelem-
nél, mikélyt ő szegény betegeskedni kezdé,
mind erőltetésben elvetemedék, mind val-
lásában meg tántorodék. Holta vala man-
gát a Fejedelem affszony egy Jerothin ne-
vü Theorvai Urhoz, ki holmi rebellio miatt
jósragát el vesztvén, a Fejedelem Udvará-
ban neqy betűlésben tartatik vala; Fő
Lovász mester is vala; ezt Strasbourg a Sve-
ciai Király Residencie is evre vette vala;
ki jóvala is hogy a dolgot a Fejedelemnek
meg-jelentvén, amoveáltassék Jerothin;
mellyet Bernemiszra Pál, és Kemény János
meg

Neshlen

meg is jelen
is meg be

vala; lin

Jerothin,

az ő Nyelvé

szony igen

Felem hal

Neshlen

ha valaki

ne; de ara

Meg is Jai

miatt val

de harrol

vöck. ki a

egy új kere

la hamon

konvegem

nagy Emb

lat a ve

Beshlen Jarcaes Historiájához.

27.

meg is jelentének a Fejedelemmel, azokat
is meg beszélvén a mielő magok is láttak
vala; lin a Fejedelem igen el busula, és
verethint, de nem trégéresen amováala; De
az ő Nyelveskedése által a Fejedelem Affz
szony igen bi trégéreződék a Szegény Feje
delem halála után; úgy hogy végre az öreg
Beshlen István nagy jutalmat is ígér vala,
ha valaki azta rossz embert lézre kerítte
né; de azután el veszett valahová az eb.
Még is Jattyarék Catharina; Szommesága
miatt való betegsége tettevén, és a Fere
Dó hárról Város felé Nyilo bi ajtotyán
vívék bi a bi Jattyu leány gyermeletskét
egy új keresztény Affszonynak; de meg ha
la hamoor. Ezt noha igen titkolták, kö
Zónségesen nem is tudták; de tudták vol
nagy Embereket; mindazonáltal el tise
lat a veszedelemért, s, hogy olyan Feje

Delman

Fermányi József-Toldaléja.

Delmen gyalázat ne esné holtá után is.

A Temetésre interim tudás maga meg
erősítésével fel-tele a Fejedelem Affszony;
Azután publice Convertála is, a Nagy
Templomba Ur Vácserájával is éle. Ekkor
lyel a Papista Factis, mely a Beshlen Hón
zas el nyomván, Papista Fejedelmet ki-
vanván, Cálira név vala: ki a Fejedelem
Affszonytól vol perit is, egyebet is éltá,
tött vala el is, a mint a Circumstantia
mutatták a Jajtalanóságban is társa vol.
meg akadályoztaték. M. B. Cálinal tsak
egy szer 40000 Aranyas, azután minden
Clenodiumát keréher ada a Fejedelem
Affszony.

Catharina Fejedelemségéről

Beshlen Sabor halála után lön volféle
Factis. Az Austriai ház igen ígérven

erős
=

erős protecto

nal, is oppre

munta loofo

promotioját,

terim lön

Nagy tumult

len Hón a

publica qu

karvan mi

lásat, is Co

giumalól va

lön Affszon

Factis prae

fel kardra

Præsident

Shihaly is

ga Soprala

rajban egy t

Magyar Or

ember Hón

Weshlen Tartás Historiájához

49.

erős protectióját a Fejedelem Affszony,
nal, és expressióját a Weshlen Háznál,
munkálodját vala a Pápiusztal Eszküinek
promotióját; de ezek füstbe menének. In-
terim len a Hedgjesen Ország Gyűlése
nagy tumultussal; mert a Subernator Wesh-
len Iwan a Fejedelem Affszony ellen tön-
publica querelát az Ország előtt, és a
karván mutogatni Conditioinak violá-
lását, és Consequenter, az Országnak homia-
gium alól való fel-szabadulását, a Fejede-
lem Affszony degradálására; az ellenkező
Factio prevaletála is, wak alig, hogy a két
fel-karokra nem mene; vegre az Ország a
Praesidens Kemény Molobias, Tholdalagi
Mihály is, Worsos Thomas által a dol-
got sopiála, neha neherem. Hallj itt e
rajban egy tsufer dolgot: E rajban, Ráslán
Magyar Országban, lakott egy ördög egy
ember Házánaál néhány esztendőig, si

num

50. Hermányi József Toldalékja.

nem láttatott ugyan, de szavai hallat-
tak, és vol esintalanokodási láttattak
is; ez e'korban a hársól el-távozván ne-
hány napot alatt, azután megint meg-
jelenvén szolott Szállására, is, kérdeztvén
hol járt; azt felelte; hogy: Im az Erdélyi,
és Gyűlésére mentem vala' en is; kevesbe
műlét véghez nem irhatém, hogy egy
mást le vagyját; azt azért véghez nem vi-
hevén; egy Papat vétkertete' utamban a
leányával. -

Ezek után lön illyen factia, hogy a'
Kassai Vitre Generalis, Mintha tsak a
Kallai, Szathmari, Fejedelem halála u-
tan' redéalt vég-háratnak látogatásán-
ra jöne feles magával is, a többi után-
na Szivarogván, onnan jömenének bé a
Fejedelem Eff szony mellé, ki akkor a
méné Szamos Ujvárra, is, ha tik ellen
eről

Reskén

koról talá

le; a Fejed

volna, ho

ne hogy a

fel ülne

Subemator,

lön Szivarr

Domemisza

factio Sup

volna, a

ho' gyűlne

je is Ha a

Fejedelem

penclita

csillél m

nem reme

kes ifju U

Hajduvag

Tumbela

Beshlén Sarcas Historiájához.

51.

közül találhatnának Nyabartanának
le; a Fejedelem Effkaxonj szerint parancs,
tsolna, hogy ki ki csendességben lenne,
ne hogy a Gubernátor parantsolatjára
fel ülne. De a dolgot meg tudván a
Gubernátor, parantsola Sjabb Groff Besh,
len Istvannak és Zolyomi Davidnak is, a
Dornemisza Janos hadat Disipálát, is, a
factio sufflaminaltatól. Ezután parancs,
tsolának, hogy az Ország hada Kolosvár,
hoz gyűljön; de az alatt a Gubernátor, V,
je és Tra által, Pálótri Györgynek a
Fejedelemségre vocatios ada, látván hogy
periclitál mind Familiáttól, és a Velle
ésőlel magának szerint a Fejedelemséget
nem remélheti vala: ott lűm azért a
kés ifju Ural magot partjokra hajtáka
Hajduságot, is, Biharom kívül a több, par
Zumbeli Megyéket is; de Erdélyben is volt
partjai

Hermányi József Tolalálója.

partján valának a Gubernátornak, mert
 igen megunták vala a Hazafiai a Fe-
 jedelem Affrony miatt való veszedé-
 ses. Conflualvan azért az Ország azon
 tábori gyűlésre subordináltak másokat
 is, de kiváltságosan Fekete Lőrinczet, ki
 jó Német is, a Fjedelem Affronynak
 is hiteles embere lévén, s, jószágot is in-
 gervén néki, persvadáltak, hogy bu-
 zsuzék el iponté a Fjedelemeségtől,
 mert az Ország kedve ellen is, Gyala-
 zaton le tenné, ezen egybe gyűlésen,
 ken, is, jobb lenne tsendeségben élni, lé-
 vén elege. melyre Mora rá ígéré ma-
 gas tsak valami mulolag: kapván a-
 zert az alkalmatosságon, begyűjték a
Statusokat, kedvénél is előbb; Cancellar-
ius Kovatsótr ki István Fjedelem Affr-
ony nevével el-buzsuzék, adván több
 jószáguk

Beshlen

jószágaihoz
 el-üsitet
 Urak Fjor
 ba.

Beshle

Mikhelyen
 Affrony m
 Gubernator
 G
 Gyogy meg in
 ra bejove
 adolgot bil
 tyam valam
 telék, hogy
 nál Fjedele
 ifju Urak is
 Nyalolra,
 realanab
 goté remeny

Bethlen Gábor Historiájához.

jórágaihoz Vintres 16 ezer forintban's,
el- Esirteték Iserényi Gábor Janák's
Ural Fjórvang's, onnan mene Jagaras,
ba.

Bethlen István Fejedelemségéről

Mihelyen a Resignatio a Fejedelem
Affszony meg-teletré, hirt adván a
Gubernator a fjanal, hogy a Rátotri
György megindittasával Sieménel, Várad,
ra bejove Rátotri. De ezekben vévén a
a dolgot til a Fejedelem Affszony Pár,
lyan valának az előtt, bátorságosbnak is,
télit, hogy Bethlen Istvánt választá,
nak Fejedelemnek, mint idegent, his az
ifju únal injuriatus is lévén hoznának
nyalokra, ezért Bethlen Istvánhoz adha,
reálának. Látván Bethlen Istvánj a dol,
gote reménysege felett Succedálni, meg

ira
Z
3

Amor
a Fen
szódes
ig azon
násóka
zet, le
mynal
ot is
hogy bu
segtol,
Gyalán
ülise,
lni, le
ere ma
rvan a
nytél a
ancellor
lem Aff
an több
jórágai

54.

Thermányi József Toldaléjja.

irá tempestive a Fiainak, hogy Rákos-
 triz meg ne mordittanak; de azok már or-
 da adván szót, nem resistálának; de Berh-
 len István bizván ahhoz, hogy a Fiái az
 ő irásához tartják magokat, acceptá-
 lá az Electiót Rákoczi már Váradon
 lévén, s a két fél táborba szállván
 egymás ellen, eleget jártatá a dolgot,
 de Rákoczi vígza nem beszélheték, s
 a vérontást is sajnálják vala. Végre Jós-
 pa nevű falunál hitre egymással szem-
 be levének; és tot tracta után vígerét
 azt, de igen titkoson, hogy már, hogy Rák-
 ostri legyen veszteg Váradon, Berhelen
 István pedig az Országnak ^{gyűlést} promulgál-
 tasson. Segesvárra, ott a szjedelmenes-
 get resignálja; újabb electióra bocsát,
 tapasztalog, mindennek utrinque kö-
teleseget

Berhelen István

teleseget jel
 választ az Or
 kinalnak is A
 az alatt szal
 Palusolat
 vana Catha
 Janost, hogy
 Vene horraja
 nananak a
 hogyha mi p
 jadelmeneghez
 na mind a P
 a Segesvári G
 kerekbe költ
 intolat, aya
 joakarajat,
 Na 1680 Jori
 Berhelen Istv
 gondolatlanu

teleséget fel szabadistatván, a lit vpronte
választ az Ország, a legyen; sőt, hogy ha
kínálnák is Weshlen Istvánt, fel ne venne;
az alatt szabad lenne Bálcoczinak a
Stalusotat requirálni, mely végett li-
vára Catharinától Bálcoczi Kemény
Jánost, hogy holmi dolgot kedviért küll-
Dené hozzája váradna; ki által Cathari-
nának a végzeteket meg írni; kire,
hogy ha mi praetensioja volna még a Fe-
jedelemséghez, azt ő neki resignálna, it-
na mind a Portára, mind Dudara mellett; s
a Segesvári Gyűlésre menendő követinek
kerékbe költjön adna egy néhány ezer fo-
rintot, ajánlván ezzel sok képpen valo
joakaraját; Kemény Jánosnak pedig a
1680 forintrol valo Asscuratoria.
Weshlen István hirtelenkedett s maga
gondolatlanul eselekedett az Electio
nal

56.

Fhermányi Jozsef Toldalója.

nak felvételiben, látta Rakotri val is
 Contraversiában létez, s, hogy Catharina is
 tölle igen disputata; meg is propenálta
 s, ^{az} Országgal Conclusioba is vétette vala, hogy
 Fogarast ki válhassa; de Catharina val
 merőül fel tette vala, hogy ki nem bo
 csája. Catharina Kemény János által
 érten a Rakotri izenés; igen örömet
 hajla Rakotrihoz; mert Weshlen István
 igen gyűlöli vala. Irata azért Patens le
 velet minden Fejedelemséghez való pra
tensiojának translatioja felől. Annak
 felette valának lézen Teréz Császár pa
rantsolatar Mudai Vezérhez, Tömösvári,
Szilistrai Kasálhoz, a' És Cláh Vajdák
 hoz szollot, hogy azon leveletet látván,
 mindjárt vala hova kívanni fogna a Fe
jedelem affekzony, járulniának Segitts
egere: Erlet s, több leveletet, mind Éres
 her

Weshlen

her küldé
 Weshlen Ist
 va Rakot
 von a Topa
 Szag Gyűlöl
 um alól W
 baditta. Ide
 vor fointo
 zelhez, mel
 tan nehezen
 Elor adab
 tárgy vala, a

J. Rak

A Segere
 napján, el
 la a levele
 után von le
 Catharina
 követelő;

hez Eüldé Rálotrinak: mellyekkel az fju
Beshlen István Budara menvén, véghez vi
vén a Rálotri dolgát a Törölnél. El érte
vén a Topai végzés szerint a Segesvári Or
szág Gyűlésénél ideje, mindenkét a homagi
um alól Beshlen István Fejedelem feltra
baditta. Ide Catharina akarat köztöt két
ezer forintot Eüldé a Rálotri Köteti Ke
zelhez, melynek öt ezres elosztal, s azu
tan nehezen lehet meg venni Rálotrin.
Eltor adak Nagy Pálnak, ki egyalag Kapu
táry vala, a Theviri jorszagot.

I. Rálotzi György Fejedelemségéről

A Segesvári Gyűlésben, az Electionak
napján, elsőbben a Töröl Kötet praesenta
ta a Levelet; azt publice el olvasván, az
után vas lördes lön. Első vasot kivánónak
Catharinának, a Fejedelem Eff. Szonynak
Kötetisöl; mivel ekkor vagab Haraban

Fhermányi Jozef Toldalékja.

Harában Catharina Volna, s a Fogara,
 si L. Baronatus is birja valaj ki Ráko,
 ezira vasola psetsés instructiojából, s min.
 den Fejedelemséghez valo praesentiojafat al,
 tal ada; másol is eoda vasolvan, a Weshlen
 István partján leveles maradána. Rá,
 közti invitatiojára követel is küldetének,
 Lön ez 1631-ben. Januariusban, ki bé érker,
 ven, az Ország hírségere eslűvél Fejervárat.

Ezen 1631-ben, mikelyen Rákocsi Válasz,
 tatek, mindjártot Eszterházi Ethiblos Pala-
 tinus hadal támadá ellene holmi pra-
 textusol alatt; ezen Szolot mondván: Nem
 engedem meg tolvastodni repüléssig, hanem
 miglen tsak pihés addig előzőm meg Sz De
 Szep hadait az ifju Graf Weshlen István és
 Zolyomi David vitézül fel verik az Erdélyi
 Thadok által, a Palatinus Rapsán, Ráko-
 cri Váradon lévén.

Ezek s, egyebet után tövestezék, hogy

a
 z
 z
 z

Weshlen

a Fejedelem
 banni az em

ni; egysezm
 modaken ha

rületlen is l

kon informat

ni a Novrele

sebben is a

Rapitany va

lavában; a b

kiel kell val

habontatit

Pala, a ki no

tiopát Praep

lővel, ki Erel

valyán, lival

mi Fejedelem

Vasutan a

közbem Eperje

nek a Kerm

12.

Thermányi József Toldalékja.

Haráben Catharina Völna, s a Fogara,
 si L. Baronatus is birja valai ki Rákó,
 ezira vasola pertsétes instructiojából, s min
 den tejedelemséghez való praetermissio al,
 tal adaj; másol is eoda vasolran, a Weshlen
 István partján leveesen maradánal. Rákó,
 közzi invitatiojára követel is küldeteneh,
 Lón ez 1631-ben. Januariusban, ki be érker,
 ven, az Ország hírségere eslűvél tejedváratt.

Ezen 1631-ben, mihelyen Rákóczi Válasz,
 tatek, mindjárt Estterházi Ethibler Palat
tinus hadalal támadá ellene holmi pra
 textusol alatt; ezen szólat mondván: Nem
engedem meg-tobvasodni repüléssig, hanem
miglen val pihés addig előzőm meg ly De
 Szep hadais az ifju Graf Weshlen István is
 Zolyomi David ritérül fel verik az Erdélyi
 Thadak által, a Palatinus Rapsán, Rákó
 Cri Váradon lévén.

... Ezek s, egyebet után következék, hogy

a
 2
 2
 2

Weshlen

a tejedelen
 kann az

is egyeztet
 modokon

tejedlen is

kon inform

re a neve

szóben is o

Kapitány

szóban; a

kiel kell

habonitati

ala, a li

tejedlen

tejedlen

tejedlen

tejedlen

tejedlen

tejedlen

tejedlen

a Fejedelem mind igen keményen kerde
bánni az emberekkel; mind igen gyáros lenni,
ni; egyszersz mind túlomb túlombfő utalon
modakon hasznos kereső; is, azomban könyő,
nületlen is lévén, is lévén törüllette sol go,
nosz informatorol is; igen meg kerde bantani
ni a nevezetes embereket is idegemiterni. El,
söbben is a Groft Weshlen Istvánt, ki Varadi
Kapitány vala; is, fő vala a Fejedelem bé ho,
zásában; a li nem éle voláig, mert vagy né
ki el kell vala veszni, vagy a Fejedelem meg
háborítatit vala. Étho Ferentret is Degré
Dala, a li nagyon munkálodta vala juris
trictóját. Præpostvari Sigmendba is belé Ésté
lökét, ki Erdélyi Joszágerit elvezte. Nya
valyás, livel Zolyom indított vala veila
mi Fejedelemségről valo szines tractát
is, azután a Fejedelemnél prodála. Ezen
körben Eperjesen lön tractója a Fejedelem
nek a Német Császár Commissariussival.

elmeg
[Signature]

60.

Thermányi József Toldalélya.

Megfogata Zolyomi Dávidot is; kinet
 dolga így volt: A Gustavus Adolphus kö-
 veje Császár ellen való öszve-özüvőkre
 invitálá a' Fejedelmet; de az nem indu-
 cáltathaték; azért visszamenő útjában
 ifju Berhlem Stránnal is, Zolyomival
 tractála; kit, mint Spirituosus ifjak rea-
 ajánját magolat; de Berhlem meg ha-
 la; Zolyomi pedig verbuálni kerde; és a'
 Fejedelem le nem esendesithete özev özev
 val mindigart; de végre tracta által
 bejöv'e is, dolga Complánáttaték; de atattom
 ban tsak a' Svecus mellé igyekerik vala;
 mellyet magátol meg tudván a' Fejed-
 lem, incaptiváltata. Ez feleséget nem
 Szerevő; Szétsi Elhárvával fertelmesen
 döfögeteges eszű ember vala: meg den-
 tentriartatván minden jószágaitol meg-
 fosztván, Kövárban tartaték meg-
zentri

Berhlem

tentriartat

deig is na

tattaték

ponctui

tentriartat

Eabotol a

tevre leg

tolat, köle

Berhlem a

övalaa de

demmi kép

na is: kile

hoz vevé; a

lá; a Debr

livala, me

nala: mely

in Conscie

lá; mert a

kötötöl is

E

Beshlen Törvény Történetéhez. 61.

tentriarva tizenöt vagy tizenhat ezren,
deig, és Nagy interpositióra is el nem bo-
táttaték. Hálotri György Sub specie juris
generálul vol nevével Tharafiart Meg-
ronván; tselekedte azt is, hogy a Beshlen
Gáborról az Fejérvári Collegiumnak épít-
tésére legáltatott egy néhány ezer forint-
tót, költsönözésnek Erőne alatt, az öreg
Beshlen Isvánról extorqueálván (mert
ő vala a Testamentumnak egyik Executora)
Semmi képpen meg nem adá vol Unszolái-
ra is: kilentz ezer Talléros medályt is kezé-
hez vevé; a Tokai her örökösét is el foglan-
lá; a Debretzeni tasábel is vol ezereket
levála, mellyel e mai napig is oda vagy-
na: mely miatt az öreg Beshlen Isván
in Conscientia is igen Compungalódott va-
la; mert a Papok Urgeálják vala: és Há-
kotritól is méltán fél vala.

Ez a Fejédelem vol Urakra tén-
kon

kon
kon
kon

kinel
has ka
elkőzör
n inou
utjában
nival
ifjal na
meg ha
Ee, tis a
szép öre
által
de alatta
zit vala;
a Fejéde
igét nem
telméske
meg don
gától meg
meg-
tent

62.

Fermányi József Toldalékja.

kon Inquisitiót prerogáltat vala: tselkedé-
te ezt tsal Kemény János ellen is négy-
szer, ha nem többször; négyedszer azért, minn-
ha Fejedelemséget keresne, s, Veres Mihály
arulta vala el.

Az Öreg Bethlen István is, Budára
menvén igen ágrávala a Fejedelemsé-
gais, Székely e Moses is a Portán Zolyo-
mi David is fogva lévén, ki mellett a
Töröl is interponálta vala magát; azért
a Fejedelemsé is meg rettene s, az embere-
ket kezdé édesgetni magához. De Jókép-
pen arral offendálta a Portát, hogy a Fla-
vas al földi Vajdát dolgaiban elegyítte
né magát, engedvén azt is, hogy a Fla-
ban Verbváljon az ezul, a Portától in-
augurált Vajda ellen; Ceterum akkor
a Vajdától többet fejje - ki a Fejede-
lem 100000 Dutka pénz forintolnál.

Er
M
Z

Bethlen

Er a Csász
hely Veszé
a privatu

Inte

Fejedelemsé

dát rendel

Nafsupogó

inculciana

Magyar

get, Jól fi

zet. A ha

tél idegen

tatott val

hogy mel

hezem Jogy

igen ajan

nehemen

megye, s,

a Vajda

Beshlen Farlas Historiájához.

Ez a Császár Szakállában - kapás az Er,
Sely Veszedelmének oka; de az Fejedelem
a privatum Commodum ürte

Inter hæc a Portán megígérék a
Fejedelemséget Beshlen Istvánnak; ha
az rendelkezés melléje a Budai Vezérrel
Nassupogli Huszaim Masával; ellenünk
indulának. Itt sem a Lengyelek, sem a
Magyar Országok nem adának segítsé-
get, sőt fizetésünkre sem bocsáták a né-
zet. Ahaza a Töröktől fél vala, Beshlen-
től idegen^{nem} vala, de Pálótri által diszguztál-
tatott vala; azért maga is Ugy isél vala,
hogy mellette a Török ellen fegyvert ne-
hezen fogna; minekoláért az Uraknak
igen ajánlja vala magát. Azért nagy
nehézen megindula leg előll Fejérván,
megyei, másol azután. Ah Thavasa Jól,
Si Vajda is, magát is felszén a Török

elkezd
négy
rt, min
Wihály
Budán
emdel
Kolya
tt a
azért
mbere
Jókep
egy a
egyitten
a Haza
ától in
akkor
Fejérv
ntolnál
Er

10/1
10/1
10/1

Thermányi József Toldalekja.

től az Ercléjichhez ada magát eben, hogy
 a Christiana Basat Dominat le cvenát is,
 maga is réank nem jöve, noha parantso,
 latja lévén ki-szállott vala. Anno 1636.
 1. Octobris indulván Beshlen István ellen
 Therdáról. Ekkinebelötte meg egyezhetel
 volna Kornis Sigmondal is, velle lévö Bin
 has Vármegyeri Haddal az Ercléji Ha-
 dat adig azokra réa mène az ellenseg, szá-
rontanál és nolle velle meg kelle ütköz-
 ni velle Kornis Sigmondal, mert el nem
 szálhata előlle; lön az ütközés este fele,
 a setés éj választá előlet egymástól; igen
 emberül fogatá Ugyan magát az a lévös
Magyaroság; de e felett a m lére tsudán
látoson fogott benne is, kettő rettenté meg
 a Pogányt 1. Hogy egy el fogott Magyar,
 azt mondotta, hogy a tesedelem a derék vár
 bonal elérkezett 2. Hogy azon helyen in

gen
 /
 /
 /

Beshlen

gen sol dar
 ven ejjel, ug
 mi sol em

rettenven j
 Deles helye

Vasad jule
 lak boldu

terette tetl
 verett a l

Mert main

gyard egy
 a Lapolon

meg jo Ure
 fyeclern

tyedelem
 van, be me

lyen Dolog
 ja Verer
 Beshlen

gen soe darvak voltak 's, azot fel kel-
ven ejjel, ugy itelt a Pogany, hogy vala-
mi soe embernek szova az; azert meg-
rettenven futni kezdett a lapos es sejtje,
dekes helyen; mar a Ekkagyasag is futott
Vasad fele's, így váltak két fele mint a
Vak boldusol mindenit fel magas meg-
verettetettnek itelven: de poganyba több
veszett a lapot miatt, mint az üslözestben;
mert masnap este veven a dolgot a Eka-
gyarot egy hetig is oltel Jesztottak oles
a Lapodon. 113. Ezt a kornis Sigmond nevü
Ereg jo Urat is soe arulo nével illette a
Fjedelem ot nélkül: Ez az üslözestben a
Fjedelemhez jöve's, bátorító hirt hoz-
van, bi menénel Vaindra. De aronban il-
lyen doloz esit. Fhirt jöve a Taborra, hogy
jö a Verer ujjabb nagy készülettel, hozvan
Beshlen Strant; enn a Ekkagyasag úgy

el
el
el

66. Hermányi József Toldalékja.

el ijede, hogy Sátoraitkat fel szedék; az
Ural titkon egyben gyűlének a Veselényi
Kölcshár Szallására, s, Tízatyokban azt
Jorgasját vala, hogy reggela Fejedelem,
nel izennyel meg, ha becéltetik a "ö"
rölkkel jó; ha nem a Fejedelem viseljen
gondot Magára; az Ország a Törvénnek
magát nem epponálja, Weshlen Szvánt
acceptálja, C'tractába elő Elomtor el
hivát Kemény Janost is; ti mint Tó Stri
Ja Mester a Strásáttól tsak a tájban
erleztet vala vifuzas; s, minthogy ő vala,
az első Vármegyének Szpánnya, impuna
lát, hogy reggel a követtséget ő vinné meg;
ki ötet bonis multisque rationibus dehortas
la; kívált hogy azt az ellenség tsak ha
mar meg tucja; s, szives vépen rajta. Ezt
a Fejedelem meg tudván azon éjjel regg
gel Consiliumot ültete; némellyeket,
mint

mint
W
W
W

Weshlen Szvánt

mint Toldalékja

Szavát, Janost

ötven, hogy a

nem Lippa fel

ni. is Tösch

deleg igy ese

küldetven az

Pantotai Du

ganyag abba

vala éjjel a

re, de amazo

kenenel véle

gyil fel is a

van; noha a

amicinltól

tergemi köel,

ott vezven. C

ül belesége

mehetent re

radása mia

mint Földvári Ferentzes, Törökbányai László,
István, János és arrestáltatái, De meg
értvén, hogy az ellenség nem réánk jö, hanem
nem Lippa felé menyen a mi Magyar
nink is Törökhöz szállának. Holott a
dolog így esék: Bojthi István tártára
küldetvén az ellenség ellen bé állta a
Pántotai Puszta város helyébe, a' jö
gyanúság abban semmit sem tudván, jö
vala éjjel a' Magyar Tábor felverésén
re, de amareket készen várván, réa bök,
kenénet véletlenül a mieinkre, és é
gyid fel is a másikat számát nem tud
van: noha a Török négy annyi is volt,
a mieinktől igen meg veretémek, az Est
tergomi Bél, Agárd, és egyéb nagy rendet
ott veszvén. Azután az el lankadt Török
röl bé lisséget lezde jartatni, s, mi sem
mehetent réája a Vizeket nagy éi-ár,
radása miatt: azért mind éi-ár egy

másnak

68. Thermányi Jozef Toldaléja.

másnak nagy Embereket ada zálogul; a
Fejedelem részéről az első Kemény Ján
nos vala; tüknek az audentian a Vezér
előbbem is így szolla: Thány fejetek
nétek arra, hogy a Hatalmas Császár
ellen fegyverrel jöttetek, s, jöletis meg
furtatjátok!! Mitrelőz vala a Santra,
melybe a Magyarország verte vala magát.
Kinek Kemény János felele: Nem a ha
talmas Császár ellen jöttünk; hanem
az ellen, a ki a régi Császároktól adan
tott Athnamé ellen mi réán fegyverrel
jött; törvényünk s, szabadságunk ellen
magát enné Fejedelemmé csinálta; az
ellen szabad magunkat elalmanunk;
Mert mi is fegyverünkkel szolgáló kirri
vagyunk a ^{Haszad} Császárnak; Kire viszon + mor,
da: A karjától é hogy közitékben állván
a Hatalmas Császárral meg beléltés,

selel
~
~
~

Resh len
selel felele
előben sem
tantatit; me
skár kötetet
Ki hozavan
egy darabig
Thány felele
talmas Csász
meny: Kiro
hozza szolla
tolmatsolta
rel valanal
len Savinal
elboqattata
adó; egyébb
felele kemény
a Fejedelem
felele meg
ba Jhu Vezér
Kemény János

Jelele Kemény János: Ehostani
időben semmi, annál inkább nem li,
vantatik; mert mi a Hatalmas Csár
szár kötevése el szaladni nem kívánunk
Ki hozatván azért, és lezében tartván
egy darabig be-írott papírossal monda:
Ehegy felelhettelé ti arra, mellyel a Ha
talmas Császár kívánatagait? Emondá ke
mény: Mikor meg hallandom úgy tudol
hozza szollani. Kérdé azért Krasni és
tolmátsoltatni, a Conditiolet, mellyel
eret valának: 1. Fenőrel oda adása 2. Besh
len Jánosnak restitutioja 3. Zolyominak
el bocsátatása 4. Nagy summa pénz
adó, egyéb aprólékosok. Mellyekre
Jelele Kemény: Ezekre nem hagy én; de
a Fejedelem is az Ország nélkül nem
felelhet meg. Emondá Revély és Jerom
ba Jiu Vézér: Irjátol meg: De monda
Kemény János: A nem elég mert ha

mi
~
~
~
~

Fhermányi Jozef Toldaléja.

mi tordalmak kellene lenni, ama az is
 ras nem felelhet; sőt hogy tövetségem his,
 telesebb legyen a társomnak is el jönni
 Elis bocsátta mind a két Ethaggar Kális
 gotat a bolond Vezér. Azután Janáts
 Ural menének is, Cukari György is az Ud
 vani Pap, a béesség tractajára; de atör
 a Pogány fortélyozni kezd táborunkat
 alarván meg ütni; de az nékiel nem euc
 cédalt meg látván a Világos Vár meg
 nézésére a Fejedelemmel ment ezereket,
 kites ellenek jöttelnek Gyaristnak vala.
 Azután a Béesség végbe mene, his con
 ditionibus. Hogy Berhlen legyen secu
 ritasban is, jóvar restituaassanak; alig
 is Vára Szegény, hogy Erdélybe jöhessen,
 mert fel vala a Portai Fediculatol. 2
 Adna az Ország 4000 Tallert; de azt nem

léré
 S

Berhlen 2

kerék meg. 3.

Ashnamé

Edicatioera

tan Kura

la Erdély

Erdélyi K

Athatabm

kel nézi

Valo allag

ra telve,

hat, szem

Nemes

ja fel tá

tel ugy

nem fel

th keser

Vezert, a

meg ölete

Berhlon Garlas Historiájához.

71.

kerék meg. 3. Hogy az Országokat újabb
Chhnamé adassék; de azt sem adúl-meg
Solicitatorai; mert más esztendőre Szul-
tan Khurásmat Veszedeelmes Kándéka va-
ta Erdély ellen; mellyet a Jó-Vezér az
Erdélyi Követeknek így mondott vala é:
A Hatalmas Császár Országlány Szemet,
kel nézi a Gyaurott mostani egymás közt
valo állapotjokat; ha Isten ádjá Garlas,
ra telve, mikhelyen a lo a fűben harap
hat, szemelle Szerént meg indul, és a
Nemes Királynak Capuja előtt von
ja fel Sátoras; titeket mint egy les,
tel úgy veszen körül, azután sohonnán
nem felhettek, a szél sem ér benneteket.
Oh keserves Otalom. De őrszel a Fejér
Vezért, a Fejedelemnek nagy elleneségér
meg öleté; az után maga is meg-hala,

Éiről

Hermányi József Toldaléja

kitől a Világ fel vala, 's, egy fél eszű
Császár succedála: Így tartá-meg az
Isten!

Az a Murash Császár ánnijára,
gyűlöli vala a Fejedelmet, hogy mikor az
Erdélyi Követek dötte a Követségben
a Dálcoki nevét említett vala, a ken-
gyetlen Császár, mint a' Vác kan meg-
fujja 's, meg böffenti vala magát, 's, a Vén-
Lereket a Követséget a torlóba verik va-
la, látván hogy nem bírja juriját. Ez u-
gyan el veszte; de az Erdélyi Fejedelem
ismét olajat öntöttükre; mert 1637 ben, én
Jó öfrozal, Porta engedelméből, Moldan
var Lupuly Vajda, réa indula Máthé
Vajdára, kivel már a Fejedelemnek az
előtt szövettsége vala; hisz a Fejede-
lemo meg segítte; viadal nem esél;
mert

most Lupul e
de tölle mene
a ber bór lere
marad vzele
is solatnal e
vala el. Ann
juel khathe
tol neli igent
a Porta a Fej
ne artia; az er
nem segítte
Lupuly. Etöl
Magunk ad
Jm alatt e
Fejedelem,
a Brautaria
ne elő szam
Szet. Sol ide
sol a Csász

Beshlen Farkas Historiájához.

73.

mert Lupul el szalada; de Tharvasalföl,
de tölle menekedék. NB. Ekkor az élis szük,
a ber böv lévén, a hegyeken rézregem el
maradt szélelyeket ölti vala az Oláhok,
és solatnak Fremérem testeket metélit
vala el. Anno 1638. ismét rá indula Lu,
pul Ekáthéra; mert a Vajdaság a Porta
tól nébi ígértetett vala; de parantsola
a Porta a Fejedlemnek, hogy abba magát,
ne ártsa; azért Ekáthér tsak birtatá; de
nem segíté meg; mindazáltal meg vere
Lupult. Eöl az 1638² fogva nyugovék Or,
szágunk ad Ann. 1644. de benni törvénye
Kin alatt sokakat nyomoritta-meg a
Fejedlem, s, azok közt a Székelyvéget,
a Brassariakat, a Szebenieket; de ki gyöz.
né elő számlálni a Sol gonosz végze
süket. Sol időtől fogva pedig a Treccu
sol a Császár ellen vala Confederatio

ra
~
~
~
~

Hermányi József Goldalékja.

ra, a Magyar Ország Evangelicus Sta,
tus is ugyan sub spe Coronae irgat,
ját vala. Et Litvaniai Janusius Dac,
Livil Hertzege; mivel az atheni Lengyel
Király halálához közelget vala; a Len,
gyel Koronával birtatja vala, ab est. 1643
kérven arra is, hogy szerzené neki a Lu,
gul Vajda Leányát remémlven az ann,
plum Dotabilitumot; melyben a Fejedem
semmit nem szolgálhata. De látat
a Janás Ural, hogy Joha Rakoczinak
est a promotist a porta meg nem engedi;
mert igen gyűlöli. Kassai István tanár,
tsából a Portától kére engedelmet a tá,
madaura; adaték is; de úgy hogyha a
XIII Vármegyéket apprehendálhattya,
míg bírja, adjon a Portának 40,000 tal,
lert; melyre a Fejedelem réá is igére ma,

gát
F
Z

gát; de pra
kivanna L
cut el von
Romai Cs
Prashmar
tehete egy
jedelem e
ta Hermány
jéle men
gulakos se
nyak vala
a Magyar
Daja eröse
elállá el
jedelem
lézen val
minábrat
Generalor

Weshlen Farcas Historiájához

75.

gás; de praesenti pedig a meg engedéért
kivánna 25000 Tallért. De azonban a
crist el venci a Dániai Király által a
Rimai Császár; Kaszát, Kallot, Tokajt
Szathmárt muniála. Azért már nem
tehető egyéb benne, hanem Feby a Fe,
jedelem el indulas, és Szathmárt Obriola,
tá Kemény János által. Azután Fület
Félé' mene; hadi ember se vola, a' hadi re,
gulátas sem tudgya vala; a hadat un,
nyát vala, s, alig hogy oda nem hagyáék
a Chaggar Országok; a Császár Armá;
Dája erősen nyomul vala utánna, de
el állá előlle; melly Armáda, ha a Fe,
jedelem hadait ruinalhattya vala, jaj
lészon vala mindenütt az Evangelicusok;
ruinaltatik is vala, ha a Verény Ducham
Generalon ál vala az egész Dolog; de

Petr

76.

Hermányi József Toldaléja.

Petr General, köz katonából nagyra menő
 ember, Német regulát tartó vitéz, (ki kedves,
 len is, embertelen telintetű, tárgyos rufus abra,
 zatu vala.) tésedelmerik vala. Ekkor intes,
 cipriánatét Duchamnat egy tréfa's levele,
 mellyben a Fejedelmet is, híveit tsufolván,
 isja vala, hogy olyan maffusolat hagyj
 tal önnel nélkül, hogy a Német Kur,
 vab is Irégyenlettél volna úgy hadni; is
 e léppe is: Princeps e Castris discessit, et
nobis reliquit unum eb strast: Veselényi
sequitur ipsum; si ego non jurabo eum fiam
Destye kurva fia: Proter histardus (ez Petr
Generalis) post me venit, et si ipse non jurabit,
Kurva legyen az Anyja. E motusban is,
 tentelenül cselekedének az Ibrányi ehi,
 hály Hadai; mert noha Salva guardia
 kertenek is, igéretet is vettenek; de még is
 a Csebesi Klastromot fel verték, is, Marat,
 Lat

Beshlen

kat is ölte
 Caux érke
 csolattal
 tem a X
 s, lenne
 Mellyeket
 Francz is
 mellett v
 tetlen sor
 Odo
 meg bete
 vel, me
 nyebbed
 felünni
 Nem ha
 Gönny
 gedek fe
 gas, le
 is vif
 Longye

kat is öltet meg. Itt volt dolgok után
Csaux érkezik a Portáról, ilyen Parancs,
csolattal, hogy supersedealra a Fejedele-
lem a Német ellen való hadakozástól,
és lenne Contentus a két Vármegyékkel,
mellyeket Beshlen Gábor is birt, és éter a
Francz és Szevis Követei mind a Fejedelem
mellét valának. El hagyván itt véghe-
zetlen sötét;

Oda ki jártában a Fejedelem
meg betegesedik Gutta ütésnek specieje,
vel, mely 1644-ben is érte vala; meg kön-
nyebbédvén haza jöve Ugyan, de Ujabbán
felünni esik Görgényben is, alig hogy meg
nem hala, de ismét meg fordul. Et 1648.
Görgénybe menő Ujában ismét meg bete-
gedik fataliter; de meg fel verve ma-
gas, és mēne Vadászni; sőt meg Fejénra-
is vizsgál mēne. Betegsége nem obstálván
Longyel Országban interregnum lévén,
lévén

Fhermányi József Soldaléja

Levél nyedig jó akarsaja. Rádrivél és más, jól igen sokan, oda is kövesetek élde 20000 Teller uti élttségel, advan keretekbe 40000 Stranyakat ha látnak, hogy jól jól a Dol, jól; de azonban halálának híres halván a jó munkának nyata strakada, melyhez nagy reményseg lehet vala.

Utolsó stravai közt ezt mondotta van la a fiáról, a Fejedelem * előtt, és Csulai György előtt a Bispöl előtt. Élel atol hogy Rácoeri György meg nem fogja becsül, ni az en jámbor Szolgáimat, és a Huszár Ekhatyas és Boros János tanátsa elvez ti ota.

II. Rácoeri Györgyről

Ezt az Attya választata Fejedelen mü; de sküleinek engedetlen fia vala, mellyet igen meg mutata tsak arzal, hogy midén a Máthori Kisfeszony néki eljegyeztetett volna, ti igen Papista va

** A Fejedelen itt értesd ugyan a fia, II. Rácoeri György, ti, élől az attya ezen stravaké mondotta: men ő meg a djeiben, 1642 ben. Fejedelenre választotta vala.*

Maximilianus Carolus Historiographus

79.

ca; kívánnya vala a Tejedelem, és a Tejedelem
Tejedelem Affszony, hogy addig mutasson be-
ményseget, míg publice religiojának nem
renunciál; de ez semmit nem akar vala a
Religiora nézni, úgy meg gyözte vala a Le-
ányhoz való indulat; sőt annyira nyakastá-
dit vala, hogy azzal is jésztél vala Remény
Janos által, hogy mint Absolon Fiát, tud-
gya az Attya az Országgal degradáltat-
ni. Attya halála után a Kariát inkább
reverenciája vala, mint az Edecs Annyát; An-
nyát vala a Tejedelem becsültette, hogy
ának libera Dispositioja vola minden Farai-
ban. Az Ötsivel is Nagy Simulacst tartat-
ta az Attya Testamentumát el szagatja va-
la titkon. &c.

Et Janátstalon ifju Tejedelem a' Lem-
gyel Országbeli Követeles is vala Attya
haláláról tudositotta s, nem ada ne licet
plenipotentia, hogy a Competentia Ur-
gealjal a Repubrica előtt, noha az

Attya
S

Thermányi Jozsef Goldaléja

Attya nem tsak magát, hanem fiait is
 fel tette vala, a mellynek már szob
 galattya érvánna a respublica is, a
Respublica béli Factorot is egy néhány
 hétig protelábá szolás ellen a Valast,
 tást, veorván Endélyből a Judosittást, de
 híjába; azért a Rövetek is, reinfecta hon
 na jövének. A Lengyelek pedig Valast
 tál Casimirt és azért is utálnak van
 ta a Lengyelek, mert ha Papjai Dispens
Satiójából is, a testvér Báthyánal Jeles
Ségét vette vala Jeleségül incestue; mint
hasonlo Dispensatióból Ladislau is Jes
cinandus II. Leányát vette vala, hol
 lett az ő Arnya is a Leány Arnya egy
testvérek Valánal. Ez a Casimír lett van
 la, belső embere is, noha parazna ter
mészeti ember vala, is egy néhány szor
meg frantzuzott vala.

Azomban
 //

Mesken

Az

hez is le
 el'ertere
 met vagy
 a Kiral
 al'van
 Uanno
 pol'it;
 a Kora
 ez Nagy
 mind ket
 lo affect
 II. Kala
 a hiral
 kiel Ol
 Ejedele
 valo, M
 t'ineh,
 ja valo
 volna

Azonban a Rozától követjei (ti. a
hez is levelet küldött vala I. Kálotri Györggyel)
el érkezének's, aperte invitálák a Fejedet,
met vagy öttér, ha ottjól, meg hol is
a Királyságra; tittel de modalitate tra,
csálván el bocsátta egész consentummal.
Utánnok mindgyárt érkezék vala Veli,
polozli; a Casimir is Republica követje,
a Rozávalag ellen, segittséget kérvén; de
ez nagy álnobággal jár vala, birtatván
mindkettőt a Republicánal horzójól va,
lo affectiójával; de ülön beszélvén tittel
II Kálotri Györggyel; annal elméjés arral
a hírelkedéssel neveli vala, hogy tii né,
kiel olyan Király tellene, mint az újju
Fejedelem, Jambrianis, lovélység nélkül
valo, marialis, Gy. Külön pedig az ött
csének, Kálotri Sigmondnal, azt mond
ja vala, hogy a Lengyel Amzrenet a
volna Edrességben, mint a tinel elmés,

segenet

Hermányi Jozef Soldalója.

+ jovan' életének más
másonnal is, egyébbé
visszavárat.

ségének eloquentiájának nagy híre vol-
na előtől; a bátyjának pedig népege,
Cseléy elméjü és paraszti kímomé neve,
zete volna ő előtől. Ity akar vala elő-
től alattomban valo Amulatio in-
dittanis, a minthogy ezután löt egy néhány
rendbeli követtege is, mindenkor tsak
alnolesággal folya a Lengyeletnek. Ex.
En ezeket a löt irásolat Continuatio Gya-
nánt tettem ide nagyobbára Kemény Joz-
sef irásából; mely authentice asservál-
tatid a Ch. Kemény Familia Archivum má-
ban.

Hic Radozcius, victoria debellata
Choldavice, et Valachia elatus, occasio-
ne arrepta Cum Svecus premeret Polonos,
Anno 1637 ad fascis Poloniae rapiendos, et
Sveco Suppetias ferendas, properavit Cum
40000.

40000. et
duor lecti
apparatu
factum
Cetera, et
renos num
aureorum
plis ab
tuas de
tarorum
duor ali
servitute
tis qui
vis. Jun
Francis
Thejes
Juxta
ducto, i
tum
An. 1637

Beshlen Tartarum Historiæ hanc

83.

40000. At per Danum Sveco revocato, 5000
suor. lectissimorum amisit, omnis bellicus
apparatus Captus, 37 Vesilia ademta; et
factum indecorum inire Coactus, inter
Cetera, ut Militibus Regis 11100000 flo.
renos numeres, Duci Tartarorum 50000.
aureorum deponat; omnes Thesaurus e Tem
plis ablatos sine procrastinatione resti
tuat. Sed vis elapsus hac fractione Tar
tarorum manibus atrocius, Circumventa
suor. aliquot millia abacta in miseriam
servitutem. Sed et Turcarum Fulmina serui
sis qui repudiandum cum Statibus Impera
vis. Tum electus quoque est in Principem
Franciscus Rēder; sed cum atrocius
Medjesini iterum coegit imperata facere. Hinc
Turca imitatus, magno apparatu militari ad
ducto, insuper 80000 Tartaris in augmen
tum numerosi exercitus praecurrentibus,
An. 1688. per Valachiam in Transylvāniae

visera
Z

Hermányi Josef Soldalekja.

viscera se effudit, et ad Societatem Grassatay,
40000 Dacor. miserabili praeda rapuit.

Tum Dalozio, per saltus Transylvania
volitante, electus est in Principem Turca de
mandante Bartsai; sed Dalozius et hunc
oppressurus Cibinium obedit, quo se receperat
Bartsaius, cum mille quingentis Turcicis,
sed supervenit Reydi Kasa, solutaque
obsidio est.

Bartsaius primum honorem Principis
patus Johani Remeny ultro deferre volens
bat; at Turca abimebat attamen postea
eidem resignavit; ipse Kövarino* eductus
vita privatus, et in ignobili vico sepultus.

Dalozius Anno 1660. inter Gyum
tam et Fenesium Barbarorum multitudine
Opprimitur; acceptis et ipse quatuor urbibus
neribus. Tum Turca omnia Terra et Flam

* Non Kövarino, sed ante Tringyensi, ductus
vid. Hist. Transyl. Joanni Köbler, c. 10. et 11. Galand.
Hermi, Transylvaniae novae Tom. 1.

Dehlo

mei rade
rae et
horum e

Tup

Securita
quot leg
culi, Sec

quans, e
A. P. A.

Anno
Station

gerar,
tu.

Colla
An Joseph
Josephus de

Com
M. Varan
cum ac
dicitur
bella da

Hermányi Josef Soldalekja.

viscera se effudit, et ad Societatem Grassa ty,
40000 Dacor. miserabili praeda rapuit.

Tum Dalozis, per saltus Transylvaniae
volitante, electus est in Principem Turca de,
mandante Bartsai; sed Dalozius et hunc
oppressurus Cibinium obsedit, quo se receperat
Bartsaius, cum mille quingentis Turcicis,
sed supervenit Reydi Nava, solutaque
obsidio est.

Bartsaius primum honorem Principis
patris Johani Remény ulro deferre volebat,
at Turca abimebat attamen postea
eidem resignavit; ipse Kövanno* eductus
vita privatus, et in ignobili loco sepultus.

Dalozius Anno 1660. inter Gyula
tam et Fenesium Barbarorum multitudine
Opprimis; acceptis et ipse quatuor Urbibus
neribus. Tum Turca omnia Ferro et Flam-

* Non Kövanno, sed Arce Szigenyendi, Sicut
vid. Histor. Transylv. Joanni Pöschel, et Joanni Szalandy
Herm. Transylvaniae mae Tom. I.

Neth

ma va

riae et

horum e

Tu

Securita

quor leg

culi, de

quans,

A. P. A.

Chano

Statim

gerant,

tu.

Coll

dem v. a. a.

Com

cum m. a.

v. a. a.

bella da

Beshlen Tartar Historiájához.

85

ma vastavit, Varadinum Clavem Hungariae et Transylvaniae expugnavit, magno Christianorum damno.

Supererat mora et Scopus publica securitatis, Joh. RICHARDUS, Julius alii quot Legionibus Caesarianis, Duce Monte Cusculi, sed Ali Mustafa cum 70000 appropinquans, eius loco Principem Constituit Mich. A. P. A. M. U. K., vir pacis Amantissimum, Anno 1661, et duplicato tributo digressus. Et statim Remenius Apasium agreditur in Segvár, etc. Haec pauca e Tabella Parschi tu.

Collata 2° Dec 1833 cum illo exemplari hujus MS^{ti} quod Am Josephus Benkő propria sua manu ex autographo receperat, cuius Benkő aliquot adpōit notatiunculas, quas et in hac copia videre est.

Communicaverat mecum 1834° C. Josephus Lazár de háchely M. Váraskelyini aliud hujus MS^{ti} Heermaingiani exemplar, quod quidem cum exemplari Benkőiano de serbo ad verbum cohaeret, in eo tamen discrepabat, quod exemplari Benkőianum cum verbis "Haec pauca e Tabella Parschiti" terminetur, in exemplari vero Lazariano post

eadem

haec verba, sequentia ad huc subnectuntur:

Nota in historiam I. Apafi.

1. — Mikor Kemény László székelyhez szállott volna, hogy megszálja se, gerőst, az hol az új fejedelem Apafi Mihály vala, ilyen ólmot lát éj. zoka Apafi, hogy Kemény László alázatban eláiban ment, és tertamen tumába ő neki hagyta gyermekeit. Mellyből felrekesvén bizodalmas, is vett a fejedelem, biztaltat azokat, kik mellette voltanak, Kiri akart az nap merri a Barával, de a Bara nem engedte.

2. — Mikor a fővezér J. a Haller Sándor vadjáró: probára Erekujvára, hoz kivatta Apafi Mihályt, akkor előre Al. Bara J. ki Apafinak fogadott apja vala: fidesztotta a dít, ki aultta el? — is intette, hogy csak harmad magávalis mennjen ki a fővezér parancsolatjára; Közél érkevén csak aultis megintette, mint úja a lovát, mert Haller azzal vadolta vala, hogy valami effeminatus ember volna Apafi, azért a fejedelemis meghántata a lovan magát.

3. — Teleki Mihály egyedül munkálkodván azt, hogy az Austeriai háznak áttaladarék évőly, végre meg bányá dolgát, is ezt mondja Radnoton az Urak előtt: Ha ezt a dolgot két fiannak teremek való megáldozásával megfordíthatnám, meg crelekadnám.

4. — Az Apafi' urakorajához való kehelyeit, is egyebet Hu genyotne vevé meg: mikor az Apafi' vagonjai Kötya-vegyére hányatnának: kiket Hugenpat, ki egy fő kőszalmester vala, talán Németországba felvivé. B. a' pohár tizta aranyból vala, is minden köznai való ezért karmak aranyosak.

5. — Ugy hallottam J. Ergethi István Urantól, hogy ezen Bethlen Farkas 'historiajának' nyomatásában csak addig mehetvén a typographus: vein a Typographia Keresendy, a mint ezen exempláris van, Teleki István Imre Lőrcsárnál béütsen, az Anthographum el vitte sok exemplárok. Kal együtt, de volna ska, hogy e' rejt historia titulus, is végnélkül van. pedig egy Barrai vein Compactotól hallom vala, hogy a typographusnak minden elő árkusdést egy egy aranyat fizettek volna.

6. — Béldi Kál, is hoj Craki László sebelligójának, is a poston való vadost, Kádásának elbontására kivetrege ennek a Historiának auktora expediatatott, vala negyed magával, t. i. Mikler Kelemennel, Szilvári Dávidtall, Egyedi Sállal, Béldi re Dig esekkel ment vala el: Craki László, Domokos Tamás, Balko Károly, Belenyési Ligmond, is Kálnoki Dávidtall. De ezek Zelyoninak Keresnek vala fejede temreget, is Béldit meg játródatván ötölt, is magokat örökör fejőre estek. a követek pedig örök emlékeztetie mélto leveleket hozának a fejede lemnek, is örögnak 1678 ben.

ija se.
lat ej.
men
odakmat
is akant

ekujoo
kogadott
k haumi
k kuuwa
k vaddel
a feje..

Quartini
mondja
mek wald

et tu.
e ka.
ka m ka.
inder hie.

ethlen far.
pchar file.
kotiye far.
emplöck.
il van. det
graphat..

wald wald.
exp distrikt.
lat, baldi p.
Dakaryesi
ula fefedi.
lin oftek.
a fipad.